

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petra Verzichová

Dětský hrdina v českém filmu od 70. let po současnost
– teoretická práce

Tabu (scénář hraného filmu)
– praktická práce

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Tomáš Kepka

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Petra Verzichová

Children's hero in the Czech film from the 70th years to the present
- theoretical work

Tabu (scenaristic screenwriting)
- practical work

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Tomáš Kepka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze, dne 12. 6., 2012

autor: *Petra Verzichová*

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Tomášovi Kepkovi za odborné vedení při zpracování této práce.

Anotace

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá českou filmovou tvorbou s dětskými hlavními hrdiny od 70. let po současnost. Předkládá přehled natočených filmových děl s dětským hlavním hrdinou určených pro děti, mládež i dospělé. Definiuje žánry těchto filmových děl a charakterizuje jednotlivá období z politicko-kulturního hlediska. Věnuje pozornost vybraným filmům na vybraná témata (rodinný film, psychologické drama, dítě v socialistické společnosti) v průběhu období 70. let po současnost. Praktická část obsahuje literární scénář filmu „Tabu“ s hlavním dětským hrdinou.

Klíčové pojmy

Dítě, film, dětský hrdina, dětský film, rodinný film, komedie, psychologické drama, drama, normalizace, socialistická společnost, rodina, raný kapitalismus, pionýrský tábor, dětský domov, ústav sociální péče, přehled filmů, scénář, režisér, námět

Annotation

This Bachelor Thesis deals in the theoretical part with Czech filmmaking with children's heroes from the 70 years to the present. It presents an overview of films shot with the main children's hero for children, youth and adults. Defines the genres of this film shots and characterizes each period of political and cultural terms. It takes care of selected films on selected topics (family film, psychological drama, a child in a socialist society) during the 70th years to the present. The practical part includes own literary screenplay "Tabu" with major children's hero.

Key words

A child movie, children's hero, a children's film, family film, psychological drama, drama, standardization, socialist society, family, early capitalism, pioneer camp, an overview of film, screenplay, director, story

OBSAH

Úvod.....	8
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

Metodologie práce.....	9
1. Filmové žánry.....	10
2. Věkové kategorie dětského diváka.....	12
3. Filmy s dětským hrdinou dle věku diváka.....	12
4. Charakteristika jednotlivých desetiletí	14
4.1. 70. léta (normalizace).....	14
4.2. 80. léta (uvolnění na kulturní scéně).....	16
4.3. 90. léta až do současnosti (svobodná tvorba).....	17
5. Produkce českých dětských filmů od 70. let po současnost.....	19
6. Dětský hrdina v rodinném filmu.....	20
6.1. 70. léta: emancipované maminky a neposlušní tatínkové.....	20
6.1.1. Jak vytrhnout velrybě stoličku (1977).....	21
6.2. 80. léta: Děti "stavitelů víkendových chat".....	22
6.2.1. Jako zajíci (1981).....	23
6.2.2. Útek s Cézařem (1989) - dítě emigrantky.....	25
6.3. 90. léta po současnost - od potrhých rodinek po existenciální Terezku.....	26
6.3.1. Kdopak by se vlka bál (2008).....	26
7. Dětský hrdina v psychologickém dramatu.....	27
7.1. 70. až 80. léta: Od sirotek po děti alkoholiků.....	27
7.1.1. Dívka s mušlí (1980).....	28
7.2. 90. léta až současnost: Z past'áku na šibenici.....	29
7.2.1. Requiem pro panenku (1990).....	30
7.2.2. Smradi (2002).....	31
8. Dětský hrdina „buduje vlast“.....	32
8.1. 70. až 90. léta: Od nažehlených košil po zavšivené hlavy.....	32
8.1.2. Údolí krásných žab (1973).....	33
8.1.3. Leť ptáku, leť! (1978).....	33
8.1.4. Tři od moře (1979).....	34
8.1.5. Pějme píseň dohola (1990).....	35
ZÁVĚR.....	36
PRAKTICKÁ ČÁST - literární scénář TABU.....	37
SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	122
ZÁKLADNÍ FILMOGRAFIE.....	122
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	123
SEZNAM PŘÍLOH	123

Úvod

Téma teoretické části mé bakalářské práce nese název „Dětský hrdina v českém filmu od 70. let po současnost.“ Cílem je alespoň v základních rysech zmapovat českou filmovou tvorbu s dětským hrdinou v daném období. Zjistit, kolik dětských filmů se ve kterém desetiletí točilo nejvíce, jaké žánry a témata byly v oblibě. Zvolím také několik definičních témat (rodinný film, psychologické drama, dítě a socialistická ideologie) na jejichž základě se pokusím vyabstrahovat, co vybrané dětské filmy vypovídají o období svého vzniku a dětech v daném společenském uspořádání. Na základě sledovaných jedenácti filmových děl se pokusím odpovědět na některé otázky: Jaký svět v různých obdobích divákům předkládaly dětské filmy s dětskými hrdiny, s jakými problémy se dětští hrdinové ve své době potýkali, či jak se měnila reflexe společnosti ve filmech na vybraná témata v průběhu let.

Téma dětského hrdiny jsem si zvolila ze dvou důvodů.

Za prvé proto, že praktickou částí mé bakalářské práce je filmový scénář psychologického dramatu s dětskou hlavní postavou a této tematiky se tedy bezprostředně dotýká.

Za druhé, téma filmů s dětským hrdinou v tvorbě pro děti i dospělé zůstalo jako samostatná kategorie nezmapováno a je obecně známo, že dětský film, zvláště v posledních dvaceti letech, leží na okraji zájmu.

Metodologie práce

Protože nejsou k dispozici žádné publikace, ucelené zprávy ani utříděná data, která by se vztahovala k tak specifickému tématu, jaké jsem si zvolila, vycházím v hlavní části mé práce především z vlastního sběru dat, jejich analýzy a úvah. Abych si udělala základní představu o produkci českých filmů s dětskými hrdiny, vytvořila jsem seznam všech mě dostupných českých filmů s dětskými hrdiny natočených v letech 1971 až 2012. Zásadním zdrojem mi byla rozsáhlá filmografická práce *Český hraný film V 1971-1980 a Český hraný film VI 1981 – 1993* vydaného Národním filmovým archivem jako podklad k systematickému výzkumu v oblasti historie české kinematografie. Tento zdroj považuji za dostatečný, protože: „Národní filmový archiv shromáždil díky státnímu monopolu v letech 1945 – 1993 téměř 100 procent české hrané tvorby z let 1981 – 1993, což je ze světového hlediska unikátní.“ (*Citace: Vladimír Opěla, ředitel NFA, Český hraný film VI*)¹

Data o filmech z let pozdějších, tedy od roku 1993 do současnosti jsem již hledala obtížněji. Zdrojem pro toto období mi byla především internetová, Česko – Slovenská filmová databáze a některé filmové ročenky vydané Národním filmovým archivem.

Vzhledem k velkému množství dat, které téma dětského hrdiny ve filmu nabízí, se ve své bakalářské práci zaměřuji pouze na hrané filmy o dětech a záměrně opomím klasické pohádky s dospělými hlavními postavami a seriály.

¹ URBANOVÁ, E., et.al. *Český hraný film VI. 1981-1993*. Národní filmový archiv, Praha, 2010. ISBN 978-80-7004-141-3

1.

FILMOVÉ ŽÁNRY

Při mapování filmů o dětech s dětskými hrdiny je na místě ujasnit si definice nejčastějších filmových žánrů, kterými jsou tyto filmy (někdy i nepřesně) označovány a s nimiž jsem pracovala. Vybrala jsem několik nejdůležitějších pojmů, o kterých velmi podrobně pojednávají autoři v publikaci *Žánr ve filmu*², a s nimiž se také setkáváme ve filmových dílech s dětskými hrdiny.

Komedii řadíme mezi žánry, které vždy končí šťastně. Důležitou rétorickou složkou tohoto žánru je humor. Humor vyjádřený neverbálně pak nacházíme v akci (tedy v pohybu, gestu či mimice) a případně v rozporu verbálního a neverbálního projevu. Komedialní prvky obsahuje většina tvorby určené dětskému divákovi. (*Pan Tau, Dívka na koštěti, Krakonoš a lyžníci, Mezi námi kluky, Páni kluci, Páni Edisoni, Kačenka a strašidla, Artuš, Merlin a Prhlíci, Rodinka, Jak se točí Rozmarýny*)

Povaha humoru dále komediální žánr specifikuje například na „bláznivou komedii“, „černou komedii“, „satiru“, „parodii“. V bláznivé komedii převažuje akční humor a větší nadsázka, černá komedie používá ironii a cynismus, satira vzniká „rozporem ideje a toho, jak je to ve skutečnosti.“ (cit. B. Ptáčková)³, parodie zesměšňuje ustálené postupy (klišé) jiných žánrů. Důraz na povahu zápletky, typy postav či prostředí

² PTÁČKOVÁ, B., et al. *Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002*. Národní filmový archiv, Praha, 2004.

³ PTÁČKOVÁ, B., et al. *Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002*. Národní filmový archiv, Praha, 2004.

charakterizuje komedie například jako „kriminální komedie“, „romantická komedie“, „rodinná komedie“, „teenagerovská komedie“, „hudební komedie.“

Dobrodružný film je vedle komedie dalším oblíbeným dětským žánrem. (*Na pytlácké stezce, Tři od moře, Poklad rytíře Miloty, Cesta na Jihozápad, Dobrodružství na Labi..*). Pracuje s napětím, akcí, dynamickou zápletkou a příběh se obvykle odehrává v atypickém prostředí. Tento žánr mívá také různé odstíny, podle toho, jaké narativní či rétorické postupy převládají (dobrodružný film komediální, válečný, historický, atd.)

Drama zpracovává vážnější látky, a i když je hlavní postavou dětský hrdina, nemusí být primárně cíleno na dětského diváka. Drama pracuje se silnou dramatickou zápletkou, postava se ocitá v konfliktní situaci a v divákovi probouzí empatii, soucit, katarzi. Nemusí vždy skončit šťastně (balada). Pokud budeme rozlišovat dramata dle zápletky, mnoho filmů s dětským hlavním hrdinou lze označit jako **psychologické drama**. (*Panter čeká v 17.30, Jakub, Srdce na laně, Nechci nic slyšet, Dívka s mušlí, Neúplné zatmění, Zámek nekonečno, Requiem pro panenku, Lukáš, Městem chodí Mikuláš, Smradi, Kuře melancholik, Cigán, Mandragora, Útěky domů, atd..*) Je v něm vykreslena psychologie postav, které řeší svou dramatickou situaci ve vztazích s ostatními. Podle jiných zápletek označujeme dramata jako sociální, historická, válečná, životopisná, milostná. Je-li zdůrazněno spíše prostředí či postavy, pak rozlišujeme drama rodinné, profesní drama, sportovní.

Rodinné a dětské filmy nepovažujeme za samostatný žánr, protože se jedná spíše o kategorii, kterou definujeme na základě cílové skupiny diváků. **Rodinný film** vnímám jako vhodný jak pro děti, tak jejich rodiče, protože obsahuje linky určené pro různé věkové kategorie. **Dětský film** je oproti tomu směřován především dětem.

2.

VĚKOVÉ KATEGORIE DĚTSKÉHO DIVÁKA

Dětského diváka nelze pojímat komplexně jako jednu věkovou kategorii, protože zahrnuje věk od 5 do 16 let. Každá věková kategorie se samozřejmě orientuje na jiný typ příběhu, (dle tématu, narace, humoru, temporytmu, žánru, atd.). Tvůrci tedy přihlížejí k věkové kategorii, pro niž je film určen. Dle psychologicko – pedagogických poznatků⁴ o vývoji dětí, lze dětské publikum rozdělit do čtyř věkových kategorií, přičemž toto dělení berme jako orientační. Mentální zralost a z ní vyplývající preference diváka je totiž velmi individuální. Mladší školní věk: 6 – 8 let, střední školní věk: 9 – 11 let, starší školní věk: 12 – 14 let, mládež: 14 – 16 let.

3.

FILMY S DĚTSKÝM HRDINOU DLE VĚKU DIVÁKA

Filmy dětské, o dětech, s dětským hrdinou určené zejména pro děti. Někdy jsou označovány také jako rodinné. (Za rodinné bych však neoznačovala všechny). Cílovým publikem jsou zejména nejmenší děti 6 – 8 let. Vyznačují se především tím, že dětský svět je jakoby vyčleněn ze světa dospělých. Dospělé postavy hrají v těchto příbězích okrajovou, rámcovou roli. Charaktery a problémy dospělých jsou zjednodušené, schematizované, viděné optikou dětských postav i dětským divákem. Postavy i malí diváci rychle identifikují kdo je dobrý a kdo zlý. Mohou obsahovat /a často obsahují/

⁴ TICHÝ, V., *Panorama Česko-Slovenského filmu. Panorama Praha, 1985.*

fantazijní prvky vycházející z dětské fantazie. V případě pohádek zasazených do reálného světa dětské hrdinové získají výjimečnou moc prostřednictvím nadpřirozené postavy či figurky. (*Pan Tau, Chobotnice z druhého patra apod.*) Obsahují komediální prvky, pracují s napětím a jednoduchými zápletkami.

Filmy rodinné, s dětskými i dospělými hrdiny určené pro děti i dospělé. Cílovým publikem jsou děti od nejmenších po nejstarší a jejich rodiče. Většinou se jedná o filmy komediálního žánru, s lehkou rodinou tematikou. Světy dětí a dospělých se v nich prolínají, jejich odlišnosti jsou zdrojem humoru, dospělí dostávají přibližně stejný prostor jako děti. Zobrazují „obyčejnou rodinu“ v neobyčejných situacích, tak aby se mohl každý divák s postavami identifikovat. (*Jak dostat tatínka do polepšovny, Za trnkovým keřem, Jak vytrhnout velrybě stoličku, S tebou mě baví svět*).

Filmy pro teenagery. Cílovým publikem je věková skupina 13 – 18 let.

Obsahem jsou první lásky, vztahové problémy a touhy mladých lidí na prahu dospělosti, vzpoury vůči autoritám. Většinou mají komediální, akčnější ráz, dospělí znázorňují jako nevídané vetřelce do světa teenagerů a proto jsou, tak jako v případě dětských filmů odsunováni na vedlejší kolej. Mohou být komediální, psychologické, dobrodružné, atd...

Drama s dětským hrdinou. Tyto filmy s tragickým podtextem nemusí být určeny dětem. Záleží na způsobu vyprávění příběhu a zralosti nedospělého diváka. Jedná se o psychodramata, sociální dramata, balady, válečná dramata, která ukazují stinné stránky světa, před kterými se snaží obvykle dospělí děti uchránit. Snaží se zobrazovat realitu bez příkras a nemusí vždy končit šťastně.

4.

CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH DESETILETÍ

Každé umělecké dílo nějakým způsobem reflektuje dobu a prostor, v němž vzniklo. Filmový jazyk je komplikovaný, ale svébytný znakový systém, z něhož lze, dle úrovně znalostí příjemce vyčíst, co filmové dílo v danou dobu a prostoru říkalo či chtělo říct a proč právě určitým způsobem. Pro sledování filmu pochopitelně nemusíme znát kontext jeho vzniku, a přesto můžeme jeho obsahu porozumět, jak je to například právě u dětí. Pokud ale chceme určité filmové dílo číst jako samostatný jazykový znak, je nezbytné znát kontexty jeho vzniku. Proto ve své práci také popíšu charakteristiku jednotlivých období, v nichž mnou citované filmy vznikaly.

4. 1. 70. léta (normalizace)

Po krátkém období tvůrčí svobody na konci šedesátých let, nastalo období nehybné normalizace, počínající nástupem Gustava Husáka do funkce prvního tajemníka ÚV KSČ v dubnu 1969. Obrodný proces pražského jara byl oficiálně označen jako krizový vývoj ve straně. Občan se měl v tichosti smířit se stavem, jaký nastolila komunistická vláda, v jejímž zájmu nebylo, aby se občan o politiku skutečně aktivně zajímal, ale udržet pracující občany ve stavu zdánlivého poklidu a nehybnosti a umlčet „nedůvěryhodné“, kteří by se odvažovali pojmenovávat politickou situaci pravým jménem. Tato atmosféra se pochopitelně odrazila i v umělecké tvorbě. Stovky „nedůvěryhodných“ lidí v Čs. kinematografii přišly o práci, ideově závadná díla byla stažena z distribuce. Při čistkách byl vyloučen FITES⁵ z Národní fronty pro odmítnutí spolupráce s režimem. Odejít museli ředitelé Čs. filmu i ředitel Filmového studia

⁵ Český filmový a televizní svaz

Barrandov. Na začátku roku 1970 byly rozpuštěny umělecké rady tvůrčích skupin a vytvořeny skupiny nové. Při prověrkách režisérů v roce 1971 přišlo o práci ve Filmovém studiu Barrandov mnoho režisérů. (L. Helge, Pavel Juráček, několikaletý zákaz činnosti dostal J. Menzel, H. Bočan, J. Jireš, emigroval M. Forman, I. Passer, V. Jasný, J. Kadar)⁶.

Spolupráce se stranou ovšem mohla otevřít dveře na Barrandov i do Československé televize tvůrcům, kteří by se ve svobodné společnosti prosazovali hůře. Pokud chtěli točit „nedůvěryhodní“ režiséři, museli se vykoupit ideologicky angažovaným filmem. Někteří svou tvorbu raději nasměrovali do historických témat a k dětem, jako například František Vlácil. (dětské filmy: *Pověst o stříbrné jedli* /1973/, *Sirius* /1976/)

Normalizační filmy 70. let se v lepším případě vyznačovaly nasáklostí stranickou ideologií, která „pouze“ odrážela vnucenou realitu každodenního života: oslovení „soudruhu“, akceptování dobových poměrů a jejich udržování jako statusu quo, přehlížení a pomlčování o nedávné minulosti. (např. o Pražském jaru se nemluví). Politická situace v těchto příbězích nehrála roli a o tom, že se příběh odehrává v totalitním režimu, mohlo být poznatelné jen z prostředí mnohdy nakaširovaných, přikrášlených exteriérových reálií. Jednalo se především o filmy (a seriály), jejichž účelem bylo pobavit pracujícího občana a poskytnout mu lepší obraz společnosti, v níž žije, než ten, který sám prožívá.

V tom horším případě normalizační filmy měly tzv. „normalizovat“ diváka; společnost. Filmové postavy „politicky nevyzrálých“ tvůrci zobrazovali ve schematických, účelových příbězích a dle závažnosti jejich ideologické nezralosti byly buď odsouzeny a

⁶ HAMES, P., *Československá nová vlna*. KMa, s.r.o., 2008

potrestány, nebo si díky dobrým příkladům svého okolí uvědomily svůj omyl a „napravily se“.

Počátek normalizace tedy proměnil také žánrovou skladbu: oproti Nové vlně 60. let, která se ubírala cestou co nejpravdivější reflexe společnosti („*Lež ve filmu by se měla postavit pod zákon*“⁷), se na popud a pod supervizí ideově spolehlivých dramaturgů natáčely komedie s banálními zápletkami, historické filmy, kriminální a propagandistická díla, seriály programově orientované na skupiny „obyčejných“ diváků, kteří se mohli snadno identifikovat s hrdiny (prodavači, učitelé, kuchaři, železničáři, vojáci, učňovská mládež, školáci, zemědělci, lékaři, inženýři). Hrdiny se tedy stávali uvědomělí „obyčejní“ lidé a také příslušníci VB a STB, soudruzi a funkcionáři.⁸ Výsledkem byl celkový pokles kvality filmové tvorby, i když za výjimky lze považovat zejména filmy pro děti a několik dalších svébytných děl konce 70. let, o nichž se zmiňuji v následující kapitole.

4. 2. 80. léta (uvolnění na kulturní scéně)

Od konce sedmdesátých a v průběhu osmdesátých let, můžeme pozorovat uvolňování poměrů na kulturní scéně. Vzniká více filmů ze současnosti, s mladými hrdiny a objevuje se také společenská kritika. V roce 1982 vzniká první Československý nezávislý film *Pavučina* o problematice drogových závislostí. Vznikají pravdivější výpovědi o společnosti 80. let, které s humorem popisují některé jevy, jež se ve společnosti zakořenily tak, že je občan považuje za běžnou součást života.⁹ Např. Smoljakův *Kulový blesk* (1978), Vrchní prchni (1980), Smyczkův *Jako Zajáci* (1980).

⁷ Cit. CHYTILOVÁ, V., in KOPANĚVOVÁ, G., *Neznám opravdový čin, který by nebyl riskantní. Hovoříme s Věrou Chytilovou*. Film a doba, IX, č. 1 (leden 1963), s. 44.

⁸ DRDA A., et. al., *Mýty o socialistických časech. Člověk v tísní*, Praha, 2010

⁹ ČULÍK, J., et. al. *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007

Na tehdejší dobu odvážný satirický pohled skýtá Chytilové *Panelstory* (1979), dále Smyczkovy *Sněženky a machři* (1982), *Proč?* (1987) či Olmerův *Jako jed* (1985) a *Bony a klid* (1987). Šteindlerův film *Vrať se do hrobu* (1989) poukazuje na propast mezi otevřeností osmnáctiletých studentů a konformitou třicátníků, Chytilové *Kopytem sem, kopytem tam* zobrazuje nihilismus, bezduchost a apatii, která se skrývá pod poklicí zdánlivě bezstarostného, zábavného života, a jedna z povídek Vorlova filmového experimentu *Pražská pětka* už si dovoluje otevřeně parodovat a zesměšňovat socialistický realismus. Tyto skryté kulturní proudy v osmdesátých letech stále více vyvěrají na povrch a jen urychlují již neudržitelný politický systém. Nutno ovšem připomenout, že některá tato díla cenzura odmítala schválit do distribuce; byly například promítnuty na festivalech a poté trvalo měsíce i roky, než se dostaly k běžnému divákovi. (např. *Panelstory*).¹⁰

4. 3. 90. léta až do současnosti (svobodná tvorba)

Po pádu režimu se rozpadla dosavadní struktura filmového průmyslu a na filmový trh vstupují soukromé subjekty; posledním filmem, který financoval stát, měl premiéru r. 1992. (*Černí baroni*).¹¹

Nově nabytá svoboda dala tvůrcům možnost konečně bez cenzury reflektovat ve svých dílech minulost, ale v nově nastolené situaci, kdy byl člověk zaujat přítomnými událostmi a především budoucností, už paradoxně nenašly velkou odezvu.¹² Ta nejkvalitnější již svobodná díla s vysokou výpovědní hodnotou o minulosti ale vznikla v pouhých dvou letech 1989 a 1990. Např.: *Skřivánčí ticho* (1989, prem. 1990 A.

¹⁰ HAMES, P., *Československá nová vlna*. KMa, s.r.o., 2008

¹¹ ČULÍK, J., et. al. *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007

¹² ČULÍK, J., et. al. *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007

Máša), *Čas sluhů* (1989 I. Pavlásková) *Ta naše písnička česká II.* (V. Olmer 1990), *Byli jsme to my?* (1990, prem. 1991), *Pějme píseň dohola* (1990, O. Trojan), a lze sem počítat i *Requiem pro panenku* (1992, F. Renč).

Rozdělení ČSSR v roce 1993 zmenšilo trh a výroba filmů se začala stávat prodělečnou činností. Počátek 90. let tedy nastartoval také boom prvoplánových, komerčně zaměřených komedií o zbohatlých podnikatelích a restituentech, které se snažily reflektovat společnost nacházející se ve víru hektického raného kapitalismu. Např.: *Dědictví aneb Kurvahošigutntag* (1992), *Lepší je být bohatý a zdravý, než chudý a nemocný* (1992), *Trhala fialky dynamitem* (1992), *Ještě větší blbec, než jsme doufali* (1994), *Hotýlek v srdci Evropy* (1993), *Divoké pivo* (1995).

Od druhé poloviny devadesátých let pak vedle těchto rozjuchaně křečovitých komedií začaly vznikat „retro“ filmy navracející se opět do minulosti, zpracovány sice s odstupem a rozvahou, ale na rozdíl od reflektivních děl let 1989-1991, jsou již zahaleny do hávu sentimentů, vykalkulovaného humoru, fabulace zjednodušující skutečnost. Jedná se o komedie, které počítají jak s uměleckým tak s komerčním úspěchem u mainstreamového publika. (V případě filmu *Kolja* (1996) také mezinárodním)¹³. Z těch nejúspěšnějších jmenujme alespoň *Báječná léta pod psa* (1997) režiséra P. Nikolaeva, Hřebejkovy *Pelišky* (1999) a *Pupendo* (2003), či pozdější Špačkův film *Pouta* (2009), který se ale (dle mého názoru) z této řady vymyká nejen dobou vzniku, ale i svou syrovostí a oproštěností od „retro manýrismu.“ V polovině devadesátých let už ale také začínají vznikat umělecky ambiciózní díla mladých tvůrců. Snaží se zobrazit neukotvenost a hledání identity filmových postav mladé generace „husákových dětí,“ kterou pád režimu zastihl na prahu dospělosti. *Jízda* (1994),

¹³ Academy Award získal v r.1997

Akumulátor 1 (1994), Válka barev (1995), Knoflíkáři (1997), Návrat Idiota (1999), Samotáři (2000). Gedeonův film *Indiánské léto (1995)* mnohým připomněl poetiku Nové vlny 60. let, krátkého období tvůrčí svobody této doby. Další očekávaná „Nová vlna“ let devadesátých, která by se ubírala v jednotnějším tvůrčím duchu, se však již nekonala.

Na přelomu devadesátých a nultých let se tvůrci začínají věnovat kromě komerčních projektů také sociálně a kriticky laděným tématům, hrdiny se stávají nezaměstnaní, chudí, neschopní, lidé z různých důvodů opomíjení anebo pohybující se na hraně zákona. *Divoké včely (2001), Jedna ruka netleská (2003), Horem pádem (2004), Městečko (2003), Mistři (2004), Sluneční stát (2005).*¹⁴

5. PRODUKCE ČESKÝCH DĚTSKÝCH FILMŮ OD 70. LET PO SOUČASNOST

Filmy pro děti zaujímaly v Československé tvorbě významné místo. První filmy programově určené dětskému divákovi vznikly po znárodnění čs. filmu roku 1945, respektive roku 1947, kdy Josef Mach natočil první dětský film – *Zelená knížka*; jednalo se o adaptaci knihy Václava Řezáče *Poplach v kovářské uličce*. Následoval film *Na dobré stopě* – příběh z vodáckého prostředí o chlapci, který je poznamenán tragickou okupační zkušeností. Od té doby točily barrandovské ateliéry ročně čtyři až pět filmů určené dětskému divákovi, a toto číslo se průběžně zvyšovalo, zvláště když na

¹⁴ ČULÍK, J., et. al. *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007

Barrandově vznikla dramaturgická skupina zaměřená na tvorbu pro děti a mládež.¹⁵ V sedmdesátých letech už se dle mých průzkumů (viz tabulka v příloze) točilo průměrně 6,3 filmu za rok. V letech osmdesátých už to bylo ale průměrně 8,3 filmu ročně a bylo to také nejsilnější desetiletí v produkci dětských filmů a filmů s dětským hrdinou určených zralejšímu publiku či celé rodině. Proměna politicko – ekonomického rámce na počátku devadesátých let, kdy filmový průmysl přechází do rukou soukromých subjektů, se odráží také v přístupu k dětskému divákovi. Zájem o dětský film u diváků ustupuje do pozadí, filmaři se raději zaměřují na dospělé publikum a komerční tvorbu a pokles zájmu o dětského hrdinu i diváka je rapidní: V devadesátých letech se točí průměrně tři filmy, které lze označit jako dětské či rodinné, a tento počet stále klesá. Od roku 2000 do roku 2010 jsem napočítala pouze 2,5 filmu s dětským hrdinou ročně, z toho se ovšem často jedná o dramata vhodná pro mládež a dospělé – hrdiny jsou děti či mládež v konfliktních situacích vůči společnosti (*Smradi, Gympl, Občanský průkaz, Udělení milosti se zamítá...*).

6.

DĚTSKÝ HRDINA V RODINNÉM FILMU

6.1. 70. léta: emancipované maminky a neposlušní tatínkové

Dětský film s dětskými hrdiny byl normalizačním étosem poznamenán, i když ne v takové míře, jako filmy určené dospělému divákovi.

Náměty a příběhy se soustřeďovaly pochopitelně na dětské problémy – zejména vztahy mezi kamarády, spolužáky a také k rodičovským, pedagogickým autoritám. Z více než

¹⁵ CAJTHAML, M., et al. *Panorama Česko/Slovenského filmu*; Panorama, 1985.

padesátky dětských filmů natočených v letech 1971 až 1979 nelze pochopitelně vytvořit jednoduchou charakteristiku dětského hrdiny a světa, s nímž se v díle potýká. Není ale ani mým cílem postihnout všechny nuance.

V sedmdesátých letech vzniklo hned několik filmů tzv. rodinných, tedy určených ke sledování dětmi spolu s dospělými za účelem pobavit všechny věkové kategorie. Mezi nejúspěšnější patřily například: *Dívka na koštěti*, *Terezu bych kvůli žádné holce nevyměnil*, *Ať žijí duchové*, *Páni kluci*, *Přijela k nám pouť*, *Na samotě u lesa*, *Jak vytrhnout velrybě stoličku*, *Pod jezevčí skálou*, *Od zítra nečarují*, *Indiáni z Větrova*, *Na pytlácké stezce*. Všechny tyto filmy patřily ve své době, co se filmových kvalit týká, k nadprůměru a mnohé dodnes nebyly překonány.

6.1.1. Jak vytrhnout velrybě stoličku (1977)

Rodinná komedie

Z čistě žánrového hlediska lze za rodinnou komedii považovat až film *Jak vytrhnout velrybě stoličku* (1977, Marie Poledňáková), který odstartoval sérii rodinných příběhů s hvězdou dětského filmu 70. let Tomášem Holým.

Jde o příběh jedné malé rodiny: matky, osmiletého syna Vaška a otce. Není to však ideální rodina. Matka vychovává Vašíka sama a přitom se snaží zvládat kariéru baletky. Vašek, který postrádá otcovskou autoritu, se jí snaží najít partnera. Potud realita mnoha neúplných rodin nejen tehdejší doby: Matka samoživitelka s dětmi a „nezodpovědný“ (či neznámý) otec. V komedii však Vašík partnera pro maminku najde a navíc se ukáže, že je to jeho pravý otec. Nastávají peripetie vyjasňování si vzájemných vztahů.

Co lze z tohoto díla vyčíst o době, rodině a dítěti konce druhé poloviny 70. let? Ve filmu je patrný fenomén ženské emancipace a ženské hrdosti, když se žena sama

vědomě rozhodne vychovávat dítě bez muže s vědomím eventuelních potíží. Divákovi neznalému poměrů socialistické společnosti by se ale mohlo zdát, že to pro typickou zaměstnanou ženu této doby z ekonomického hlediska není žádný problém. Malý Vašík má všechno co potřebuje: je dobře oblečený, vlastní lyžařskou výbavu (ačkoli návštěva hor je spíše výjimečná) a pobyt v horském středisku matku nijak finančně netíží. Prostředí, v němž Vašík žije, se však film přesto snaží přiblížit životní úrovni většinového diváka alespoň vnějškově: Vašík s matkou žijí v sídlištním bytě, (je dokonce naznačeno, že matka spí na gauči v kuchyni, zatímco Vašek má vlastní pokoj). Matčino povolání špičkové baletky se průměru ale zcela vymyká. Snad proto by si tehdejší „obyčejná“ zaměstnaná, svobodná matka (s platem o třetinu nižším, než jaký by měl na stejné pozici muž) mohla o dostatku a pobytu na horách jen zdát.

Vašek je ale hrdinou také naprosto výjimečným v tom, jak se dovede prosadit a získat u dospělých sympatie a respekt: je bystrý, výřečný, vtipný, nebojácný, otevřený a s jasnou vizí: najít si „svého“ tatínka. Když ho konečně objeví a zjistí, že „nový kamarád“ je pravý otec, jasně ukáže na viníka neúplné rodiny (na otce, který se kdysi na maminku vykašlal) a nebojí se ho odmítnout. Jen tak něco tátovi „nezbaští“. Nebojí se konfrontovat s novou situací ani s negativními pocity. Dětská přímocharost a bezprostřednost je téměř vždy charakteristickým rysem dětského hrdiny, Vašek se ale stal pro výjimečný osobní vklad dětského herce Tomáše Holého „ideálním“ dětským hrdinou 70. a první poloviny 80. let. Otázka ovšem je, do jaké míry byl tento ideál nezkaženého, nezadupaného dítěte žádoucí v každodenní šedi reálného světa socialismu, kde (nejen dětská) individualita, „neposlušnost“, vlastní názor, sebe prosazení, originalita byly obvykle zašlapávány do průměru.

6. 2. 80. léta: Děti „stavitelů víkendových chat“

V osmdesátých letech vzniklo nejvíce dětských a rodinných komedií i filmů pro dospělé s dětským hrdinou. Hlavní proud v dětském komediálním filmu tvořily zejména režisérky Marie Poledňáková a Věra Plívová–Šimková. Jejich filmy zpravidla vykazovaly nadprůměrné estetické a řemeslné kvality, ovšem svět mnohdy značně zjednodušovaly a idealizovaly. Obvykle nevycházely z nepříjemných pravd, ale naopak pravdu vytvářely, a to tak, aby byla uvěřitelná (přijatelná), působivá a zábavná. Připomeňme alespoň některé od M. Poledňákové: *Jak dostat tatínka do polepšovny* (1978), *S tebou mě baví svět* (1982), *Dva lidi v ZOO* (1989). Od Věry Plívové – Šimkové *Krakonoš a lyžníci* (1980), *Mrkáček Čiko* (1980), *Nefňukej, veverko!* (1980).

6.2.1. Jako zajíci (1981)

O ideálech a morálce

Na konci 70. a v průběhu 80. let už se poměry na kulturní scéně uvolňovaly a proto se tvůrci mnohem více obraceli k námětům ze současnosti, k mladým hrdinům a k sociální kritice. Dalším režisérem, který s oblibou zpracovával dětskou tematiku, ovšem s jiným, nesentimentálním pohledem, než výše jmenované režisérky, byl Karel Smyczek. V roce 1981 natočil méně známé dílo *Jako zajíci*. (Tematicky tak volně navazuje na svůj předchozí film *Jen tak si trochu písknout* z roku 1980, který je zamyšlením nad tím, jaký vliv má na děti život ve velkoměstě a špatné sociální rodinné zázemí).

Komediálně laděný film *Jako Zajíci* zobrazuje rozdílnosti a přátelství dvou odlišně vychovávaných kluků Petra a Michala ze dvou různých rodin: Petr je z „maloměšťácké“ rodiny, která touží aspoň omezeným způsobem po romantice venkova, a tak v rekreační oblasti na Slapech staví chatu. Michalův otec má ovšem k přírodě spíše skautsky

romantický vztah: na obyvatele zděných chat se dívá ze své dřevěné lodi jako na „masňáky“ a v tomto duchu vede i svého syna Michala. Slíbí mu pušku, když přežije týden v lese bez cizí pomoci a jen s tím, co si vlastnoručně uloví či nasbírá.

Pohled na rodinný život, výchovu dětí a společnost je zde už mnohem otevřenější, Smyczek ale nekritizuje ani nehodnotí, pouze ukazuje a úsudek nechává na divákovi. Kolem příběhu dětského přátelství zachycuje problematický vztah městských chalupářů k životnímu prostředí a necitlivý vztah dětí k živým tvorům. Jsou zde už také jisté náznaky, že socialistická rodina nežije v politickém vakuu a že například těžko dostupnou parcelu lze získat jedině za úplatu.

Mladí hrdinové jsou v tomto filmu postaveni před morální otázky. Petr reflektuje otcovu amorálnost, když podlehne nátlaku „nepřejících místních“ a v zájmu získání parcely – tedy v zájmu rodiny, využije svého postavení a kontaktů a zajistí veřejné osvětlení. Michal je také veden svým otcem k poctivosti a čestnosti, ale neselže: když po týdnu dostane od táty za odměnu pušku, čestně ji vrátí, protože přizná, že mu Michal pomohl ulovit rybu. Na dětského hrdinu jsou zde kladeny stejné morální nároky, ovšem dospělí z města selhávají. Michalův otec je zde také postaven před rozhodnutí: slevit ze svých osobních ideálů a koupit chatu, nebo opustit loď, kterou se synem přes léto obývá a vrátit se do města. Rozhodne vrátit se do města. Film končí Petrovou zjednodušující myšlenkou: „Dospělí by měli taky někdy zkusit spát pod širákem,“ kterou lze interpretovat tak, že „dospělí pohřbili své ideje v pohodlných řešeních.“

Nutno připomenout, že městská rodina toužící po vlastní chalupě nebyla českému filmu do této doby neznámá: v roce 1976 natočil Jiří Menzel cimrmanovsky poetickou komedii *Na samotě u lesa*, do níž tak jako v *Jako zajíci* obsadil režisér Zdeňka Svěráka do role otce.

6.2.2. Útěk s Cézarem (1989)

O dítěti emigrantky

V roce 1990 měl premiéru málo známý, přesto několikrát oceněný film za dětský herecký výkon, *Útěk s Cézarem* (rež. Jiří Hanibal), o sedmiletém Radkovi, jehož maminka emigrovala, zatímco otec se ho snaží sblížit se svou novou přítelkyní. *Útěk s Cézarem* je zřejmě první rodinný film, který dětem sice nepřímo, ale přece jen ukazuje, že dle tehdejší rétoriky „zbabělí zrádci socialistického zřízení“ nebyli pouze anonymní „živly,“ ale že to mohli být také rodiče malých dětí. Ve filmu pro děti to samozřejmě takto řečeno není, matka emigrantka slouží v příběhu spíše jako výchozí situace a chlapcův důvod k útěku. Malý hrdina je zde v roli sekundární oběti totalitního systému, jehož pravidlům „nemůže rozumět, protože je ještě dítě.“ Film nevysvětluje příčiny, (železná opona), dítě musí jednoduše akceptovat, že za matkou nemůže. Jediné řešení jeho tíživé situace, a o to také ve filmu jde, je najít cestu ke své nevlastní matce. Tak jako v případě Vaška z *Jak vytrhnout velrybě stoličku*, i zde, aby si rodič zjednodušil život, lhal svému dítěti o smrti nepřítomného rodiče, (v tomto případě „zemřela“ matka). Malý Radek se doví, že jeho matka žije v zahraničí, ale také to, že se chce otec znova oženit, s čímž dítě nesouhlasí. Ze vzdoru tedy uteče spolu se svým psem, aby svou matku našel. Film tedy opět zobrazuje dítě v neúplné rodině. Otec je zde opět „neschopný“: nedokáže a nechce žít se synem sám, protože kdo bude „prát, uklízet, vařit,“ (ptá se svého syna). Opět se zde objevuje motiv emancipované ženy (zde nevlastní matky), která se postará jak o dítě, tak o jeho otce a na přání dítěte není brán ohled, věci se dovídá často nepřímo, z doslechu, náznaků, či úst své poučenější kamarádky.

6.3. 90. léta po současnost – od potrhých rodinek po existenciální Terezku

Devadesátá a nultá léta jsou na produkci dětských filmů (od 70. let) nejchudší. Komerčním hitem devadesátých let se stala rodinná komedie Věry Plívové-Šimkové *Artuš, Merlin a Prchlíci (1995)*, v nultých letech komedii *Jak se krotí krokodýli (2006)*, jíž se Marie Poledňáková snaží navázat na příběhy dobře známé rodiny malého Vaška ze 70. a 80. let. (*Jak vytrhnout velrybě stoličku, Jak dostat tatínka do polepšovny...*).

6.3.1. Kdopak by se vlka bál (2008)

Rodina očima dítěte

Jeden z mála rodinných filmů od roku 1990, který nespadá do škatulky „bláznivých rodinných komedií,“ je *Kdopak se vlka bál*, v němž nelehkou rodinnou situaci zprostředkovává a interpretuje pětiletá Terezka. Film je atraktivní pro celou rodinu, aniž by se snažil „bavit“ prvoplánovými veselými scénkami, běhajícími psy a vtipnými hláškami protagonistů. Film v sobě spojuje milostnou zápletku pro dospělé a dětský horor na motivy hrdinčiny oblíbené pohádky o Červené Karkulce.

Dítě z roku 2008 podle tohoto filmu má starostlivé rodiče a chodí do školky, kde má nejlepšího kamaráda a řeší své těžko sdělitelné niterní, existenciální otázky. A to právě ve chvíli, kdy vztah jejich rodičů prochází krizí. Terezka ztrácí půdu pod nohama, když se její maminka i tatínek začnou chovat nevysvětlitelně „divně.“ Začne dokonce pochybovat o tom, že je opravdu maminky a spekuluje, zda není z dětského domova. Jediný, kdo má v situaci jasno, je Terezčín kamarád Šimon, který přijde na to, že Terezce maminku vyměnili mimozemšťané. Terezka se pak snaží zachránit pravou

maminku, což se stane zdrojem dětského dobrodružství, dospělým hrdinům neviditelného.

Dospělý divák pak za „divnou“ proměnou maminky vidí milostný trojúhelník matky mezi manželem a milencem. Manžel je domácí, bezpečnou jistotou, zatímco druhý muž, muzikant a bývalý kolega, nenaplněnou touhou po umělecké kariéře. Zatímco v rodinných filmech 70. let jsou vedlejší milostné poměry rodičů tabu, tady složitost světa dospělých mohou děti rozpoznat. Filmové rodiny v dětských filmech bývají obvykle uzavřené organismy, do nichž nikdo další nesmí, pokud je rodina úplná. (V *Jak vytrhnout velrybě stoličku* má sice Vašek „strejdu,“ ovšem je to přítel svobodné matky). Terezčina matka však není svobodná. Nezdráhá se zatáhnout malou dceru do vztahu se svým bývalým, a jak se ukáže, stále potenciálním partnerem, ačkoli otec s nimi stále žije.

7.

DĚTSKÝ HRDINA V PSYCHOLOGICKÉM DRAMATU

7.1. 70. až 80. léta: Od sirotků po děti alkoholiků

Dětské postavy poznamenané sociální nepřizpůsobivostí rodičů či dokonce jejich úplnou ztrátou byly zobrazovány poměrně často. V 70. letech vzniklo nejvíce filmů o dětech z dětského domova, či dětí, které z nějakého důvodu ztratily rodiče: *Srdce na laně* (1973), *Robinsonka* (1974), *Velké trápení* (1974), *Pozdní léto* (1974), *Jakub* (1976), *Indiáni z Větrova* (1979), *Chlapi přece nepláčou* (1979), *Nechci nic slyšet* (1978), *Útěky domů* (1980), *Počítání oveček* (1981), *Skleněný dům* (1981), *Pasáček z doliny* (1983), *Už se nebojím* (1984)...

V 80. letech přibylo dětských hrdinů, jejichž rodiče mají problém s alkoholem: *Dívka s mušlí* (1980), *Lukáš* (1982) a *Bizon* (1989). *Zámek Nekonečno* (1983) pro změnu pojednává o mladých delikventech z nápravného zařízení. Z obsahů těchto filmů, lze vyčíst, že socialistický stát měl rozvinutou ústavní péči a z kvantity filmových děl lze usuzovat, že státu záleželo na tom, aby se to vědělo. Nezanedbatelnou roli v realizaci těchto sond do osudů sociálně a citově strádajících dětí, samozřejmě hrály také preference tvůrců: Dramata vyžadují silné dramatické situace. Filmy pojednávající o dětských domovech se nesnaží divákovi namluvit, že dovedou nahradit rodiče. Děti z dětských domovů utíkají, trápí se, snaží se své vztahy k rodičům řešit, obnovit. Na druhou stranu ale filmoví hrdinové neutíkají z dětských domovů proto, že by se k nim vychovatelé chovali špatně. Ti bývají ve filmech profesionálně korektní; v lepším případě tiše soucitní a chápající, ale nikdy zlí, slabí, sobečtí, bezohlední, krutí. Ve filmových dětských domovech také nevidíme ošklivé, nemocné, postižené či romské děti. Dětské domovy 70. a 80. let jsou ve filmech plné krásných, zdravých „blondatých“ dětí.

7.1.1. Dívka s mušlí (1980)

Film o obětech

Mimořádnou psychologickou i sociologickou sondou, která má co ještě říci ještě třicet let od svého vzniku, je drama *Dívka s Mušlí* režiséra Jiřího Svobody. Ačkoli je hlavní postavou třináctiletá dívka, není to dětský film pro svou naléhavou syrovost.

Hlavní hrdinka, šolačka Vendula na sebe převzala roli matky svých tří mladších bratů a svým způsobem i své vlastní matky – alkoholičky, která není schopna se o neúplnou rodinu postarat. Dívka je ve škole považována za zaostalou, protože pro samé starosti o

brášky nemá čas se učit a učitelé nepoznali podstatu jejích studijních problémů. Ráno, než jde do školy, chodí také s matkou uklízet kanceláře. Situace v rodině se po různých peripetiích vyhrtí tak, že sociální pracovnice Vendulku se dvěma bratry pošle do dětského domova. Vendula odmítá nabídku vlastního otce i naléhání vychovatelky, aby zachránila aspoň sebe a šla žít k vlastnímu tátovi. (bratři mají jiné otce) „Rodičovské“ city jí však nedovolí své bratry opustit a raději s nimi zůstane v dětském domově. Sociální pracovnice Vendulce také namluví, že nejmladší bráška je v kojeneckém ústavu. Nakonec se ale doví, že ho matka nechala adoptovat, což je pro tuto předčasně dospělou třináctiletou dívku stejná citová rána, jako když matce seberou dítě. Dítětem ovšem fakticky je, a proto nemůže situaci nijak ovlivnit.

Film mimo jiné odhaluje nemilosrdnost byrokratické mašinerie, která od sebe odtrhne sourozence jen proto, že „tak se to prostě dělá,“ bez ohledu na individuální potřeby už tak deprivovaných dětí. Ukazuje také, jakou „hodnotu“, měl hlas dítěte, které chtělo rozhodnout o svém osudu podle nezkažených a těch nejzdravějších instinktů, tedy „srdcem“. (Když Vendula prosila, aby mohla být s nejmladším bráškou, ale „nešlo to“). Úřednické „Měj přece rozum,“ zní vedle tohoto hlasu naprosto prázdně a směšně. Toto jsou všechno témata, která jsou aktuální ještě dnes.

7. 2. 90. léta až současnost: Z past'áku na šibenici

Realitu ústavní péče v širším spektru ukazují až dramata po pádu socialistického režimu a diváka nijak nešetří. Prvním filmem, který ukázal odvrácenou stranu jednoho ústavu, bylo kontroverzní drama *Requiem pro panenku* (1992). Film *Past'ák* je zase zvláštní tím, že byl roztočen v roce 1968, v roce 1969 bylo pro svou kontroverznost natáčení

pozastaveno a ke konečnému střihu a premiéře se film dostal až v roce 1990.¹⁶ Dalším výrazným dílem je *Marian* (1996), který syrovým způsobem a také zřejmě poprvé vypovídá o osudu chlapce romského původu z dětského domova. V r. 2002 se toto romské téma otevírá znovu, a sice v rodinném dramatu *Smradi* (2002). Jde o příběh rodiny, která adoptovala dva ústavní výchovou poznamenané romské chlapce. Nejkomplexnější a hlubokou výpovědní hodnotu o době i prostředí dětských domovů a past'áků nese retrospektivní drama o době 60. a 70. let *Udělení milosti se zamítá* (2002) inspirovaného skutečnou událostí. Pojednává o chlapci, který se ne vlastní vinou dostal do soukolí výchovných zařízení, jež jej pod různými „výchovnými“ represivními tlaky zformovala do podoby delikventa a nakonec vraha. Za svůj čin ve svých 22 letech dostal trest smrti.

7.2.1. Requiem pro panenku (1992)

O bezmoci a zbabělosti

Změna režimu v roce 1989 umožnila zpracovat náměty, jejichž realizace byla dříve nemyslitelná. Mezi ně patří příběh natočený podle skutečných událostí z roku 1984. *Requiem pro panenku* (1992) Filipa Renče odhaluje (s uměleckou licencí) extrémní poměry v jednom ústavu sociální péče pro mentálně postižené, kam je nedopatřením umístěna zdravá, šestnáctiletá dívka Marika, která se snaží z ústavu dostat do běžného dětského domova, ale naprostá lhostejnost zaměstnanců ústavu i okolí jí přeložení znemožňuje. Stává se svědkem psychického i fyzického týrání ostatních svěřenců a obětí psychopatických vychovatelek se stává i ona sama. Zoufalá, bezvýchodná situace ji nakonec dožene k trestnému činu.

¹⁶ ČULÍK, J., et. al. *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007

Film je výjimečný tím, že jako první zpracovává tematiku mentálně postižených, kteří do té doby zůstávali v Československu očím „normálních občanů“ skryti. Poodkrývá také skutečnost, že ne všichni, kteří vykonávají pomáhající profesi, to dělají z altruistické lásky k bližnímu. Dílo také zobrazuje tehdejší společnost nelichotivě: bezbranné děti a nemocní nejsou v roce 1984 (ale ani v době premiéry filmu) nejen byrokracií, ale ani jednotlivci považováni za hodnotné lidské bytosti a nezaslouží si slušné zacházení. Film ukazuje nejrůznější lidské charaktery a postoje, a i když ne všichni jsou jednoznačně lhostejní, žádná z postav není schopna zmobilizovat svou vnitřní sílu a pro potřebné skutečně něco účinného udělat; obětovat něco ze své pohodlnosti a riskovat. I ta nejlaskavější vychovatelka se sice modlí k bohu, ale smířena s „boží vůlí“, neudělá nic, co by změnilo bezútěšnou realitu svěřenců. Mnohé to vypovídá nejen o jedincích, ale celé společenské atmosféře nasáklé totalitním smýšlením a strachem z politické represe. Přesto, že od premiéry filmu uběhlo více než dvacet let, jeho tematika je stále aktuální.

7.2.2. Smradi (2002)

O odvaze a trpělivosti

Zatímco *Requiem pro panenku* zobrazuje zbabělost jednotlivců žijících v kostnatělém systému, v němž je každý dobrý skutek potenciálním zločinem, v dramatu *Smradi* (2002) režiséra Zdeňka Tyce, filmová matka dvou adoptovaných Romů říká: „Vzali jsme si je proto, že si myslíme, že je dobrý pomáhat někomu kdo to potřebuje...“ Filmů o vztazích dětí a jejich adoptivních rodičů, kteří měli stejnou motivaci, jako tato matka bylo v průběhu let, jak už bylo řečeno, natočeno mnoho. *Smradi* jsou však jiní v tom, že otevřeně ukazují, jak problematické to může pro celou rodinu být, pokud rodiče přijmou

za své děti tmavé pleti. Rasistické předsudky posílené osobní frustrací lidí z okolí znepříjemňují Romským klukům i celé rodině už tak těžký život. Nabízí se, že adoptivní rodiče jsou stateční či odvážní, film je ale především o jejich trpělivosti. A to jak s výchovou deprivovaných dětí jiné mentality, tak s okolím. Film byl natočen podle scénáře Terezy Boučkové, která při psaní vycházela ze svého osobního příběhu.

8. DĚTSKÝ HRDINA „BUDUJE VLAST“

8.1. 70. až 90. léta: Od nažehlených košil po zavšivené hlavy

Ačkoli byla za socialismu pionýrská organizace samozřejmou součástí života většiny dětí, filmoví hrdinové neoblékali pionýrské kroje tak často, jak by se dalo předpokládat a pokud ano, filmy neobsahovaly explicitní ideologii. Pionýrské tábory tvořily spíše prostředí, rámec dětského kolektivu, v němž se příběhy odehrávaly. V 70. letech se prostředí pionýrského tábora stalo motivem ve čtyřech filmech: *Údolí krásných žab* (1973), *Leť, ptáku, leť* (1978), *Nekonečná, nevystupovat* (1978), *Tři od moře* (1979). Poté se tábor na filmovém plátně objevil ještě ve filmu *Mrkáček Čiko* (1982) ovšem už v netradičním stylu, a později až v roce 1990, kdy je pionýrská organizace zobrazena již ve stadiu naprostého rozkladu. V satirické komedii *Pějme píseň dohola*, je spíše metaforou celé společnosti. Poté se do tábora retrospektivně vrátil ještě Jan Hřebejk ve filmu *Nevinnost* (2011), když potřeboval vylíčit, že tam kdysi hrdinku v době dospívání svedl a zneužil táborový vedoucí. (Mimoходом Jan Hřebejk je spoluautorem scénáře *Pějme píseň dohola*).

8.1.2. Údolí krásných žab (1973)

O vzorných dětech

Filmoví hrdinové v první polovině 70. let se na tábory těšili. Užívali si táborových her a naučných aktivit, zpívali táborové písně o slunci a respektovali své táborové vedoucí, kteří byli zase vždy milí, usměvaví, chápaví a obětaví. Jediným důvodem, proč se čtrnáctileté hrdince Janě v *Údolí krásných žab* nelíbilo a utekla, bylo, že se před odjezdem poprvé zamilovala do chlapce, který zůstal doma. Pozitivní přístup vedoucích i kamarádek ji ale nakonec přesvědčil, že „to na tom táboře není zase tak špatné.“ Čtrnáctileté dívky se zde sice už líčí, zkoušejí si paruky, chtějí se líbit, jsou jako ze škatulky, často oděny jen do plavek, ale nikde ani náznak přitažlivosti či napětí mezi opačnými pohlavími. Dospívající pionýři zde připomínají dobře seřízené strojky a jejich vrstevníci z masa a kostí sedící před televizory v nich tedy mohou nalézt příkladné vzory. Tábor je zde zobrazen jako krásné a bezpečné místo, které zahojí kdejakou bolavou duši. Aby nedošlo k nedorozumění, vše je zobrazeno a myšleno naprosto doslovně: není zde místo pro humor či nadsázku.

8.1.3. Let' ptáku, let'! (1978)

O „socialistickém blahobytu“

O pět let později, v roce 1978 ve filmu *Let', ptáku, let'*, jsou už stejně staré děti o něco uvolněnější a nepostrádají smysl pro humor. Film začíná poněkud drsnou scénou těžkopádně „letící“ slepice, kterou rozčílený starý učitel vyhodí z okna, poté, co ji nezbedný žák přinesl do třídy. Padající slepice zapříčiní úraz oblíbenému učiteli, který měl s dětmi jet na putovní tábor na Slovensko. Děti se bouří, když s nimi má jet nesympatický, přísný, starý učitel a ne jejich oblíbenec. Starý učitel s dětmi jede, ale tři kluci se dostaví v ležérně rozervaném „prázdninovém ohozu“ a na starých zrezivělých

kolech. Přes zákaz učitele vyrazí za ostatními tajně vlakem a stopem. Zde se také pohybujeme v idealizovaném socialistickém světě: například v nádražní venkovní restauraci jsou na stolech bílé ubrusy, číšník zde roznáší pití ve stylu „obsluhy hvězdičkového hotelu“ a děti zde opět oplývají materiálním nadbytkem. Zdá se, že sníst plnou krabici dortů na posezení je pro ně samozřejmostí, čtrnáctileté dítě také vlastní na tehdejší dobu velký finanční obnos, když jen tak mimochodem vytáhne z kapsy peníze a dá je spolužákovi na nákup „pořádných bot“. I zde se k sobě pubertální děti chovají s příkladným respektem a jakoby nevnímaly rozdíly pohlaví. Ty vnímá hlavně starý a starostlivý učitel, který „pro jistotu“ rozdělí stanový tábor na dvě půlky. První láska je zde romantická, bez projevů nezralosti, škádlení, tedy jako v roce 1973 naprosto nevinná. Osmáci se ve vzájemných citových projevech ukazují spíše jako dospělí, než jako pubertáči. V závěru nechybí táborové písně a návštěva vytouženého pionýrského tábora „slovenských bratrů,“ plného radostných dětí v pionýrských krojích.

8.1.4. Tři od moře (1979)

Pionýr se ve světě neztratí

Když se dítě pilně učí, zpívá či sbírá starý papír, může jet na tábor i k Černému moři, to naznačuje film *Tři od moře*. A malý divák má hlavním hrdinům co závidět. Při zpáteční cestě vlakem si totiž na zastávce tři školáci odskočí do moře zaplavat a vlak jim ujede. Čeká je dobrodružná cesta domů po vlastní ose, na které potkávají jen samé dobré, hodné, vstřícné lidi, kteří jim nezištně pomáhají a ještě je provedou místy, kam by se běžně nedostali, například se proletí vrtulníkem či provezou na lodi. Pionýr z roku 1979 se tedy sice může ztratit, ale nevádí; svět je prosluněný, bezpečný a přátelé východního bloku jsou na každém kroku.

80. léta

V osmdesátých letech už filmový hrdina na klasické pionýrské tábory téměř nejezdí. Dává přednost spíše specializovaným kolektivním aktivitám, jako je například pobyt s pěveckým sborem ve filmech *Všichni mají talent* (1984) nebo *Pohlad' kočce uši* (1985). Poněkud netradiční tábor, v němž si děti s dospělými hráli na dobu kamennou, zažili hrdinové v příběhu *Mrkáček Čiko* (1982). Běžnou realitu socialistických dětských pobytů ale rozhodně neodrážel. Připouštěl však, že alternativa k táborům v pionýrských šátcích není vyloučena a pedagogické invence jsou snad i vítány.

8.1.5. Pějme píseň dohola (1990)

Konec pionýrů v Čechách

Dětští hrdinové se do pionýrského tábora podívali naposledy v komedii *Pějme píseň dohola* v roce 1990. S nadsázkou naznačuje, že ony „prosluněné tábory“ byly ve skutečnosti pro většinu dětí nutným zlem. Oproti stejně starým, „uvědomělým pionýrům“ z *Údolí krásných žab* (1973), jsou tyto děti naprostí „asociálové.“ Večer hrají flašku, používají sprosté výrazivo, pošťuchují se, nechovají se u jídla slušně, kluci špehují vlnadnou zdravotní sestru ve sprše, dívka se zamiluje do mladého praktikanta a otevřeně mu nadbíhá, táborák a hry jsou pro ně trapné a nudné. Ty děti, které ještě nepodlehly rozkladu uvnitř tábora a chtějí skutečně něco dělat, jsou podivínští outsideři a nikoho nezajímají. Například dívka zpívá u táboráku, ale protože už je deset a začíná večerka, vedoucí ji uprostřed zpěvu necitlivě přeruší a táborovou sešlost rozpustí. Dítě stojí na stupni vítězů, ale začne pršet a tak mu už nikdo nezatleská. Pionýrští vedoucí jsou pak metaforou otupělých, demotivovaných občanů, které dvacet let formoval nesmyslný systém příkazů a zákazů přicházejících „shora“, a kteří sami vyrůstali ve

vnucované, učesané poslušnosti, jak ji předestíraly filmy typu Údolí krásných žab. Když mladý vedoucí zvoní na polední klid a dítě proti tomu protestuje, zakřičí: „Mlč, já jsem taky musel...“ Dospělí vykonávají a přikazují věci, které postrádají obsah, ale dělají je proto, že „to někdo nařídil,“ nebo proto že se „to tak prostě dělá.“ Například děti přinášejí dřevo z lesa na oheň. Bylo však zakázáno nosit kmeny, které stojí. Když tedy děti přinesou soušku a vedoucímu se přiznají, že ji nenašly ležící na zemi, ale že v lese stála, musejí ji nesmyslně vrátit na místo, kde ji našly. Tento typ satirické nadsázky se prolíná celým dílem a lze ji považovat za režisérovo zúčtování s posledními lety před pádem komunismu.

ZÁVĚR

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se pokusila vytvořit a poskytnout základní orientaci o české filmové tvorbě, jejíž ústřední postavou je dítě. Není však možné a ani nebylo mým cílem v rámci bakalářské práce postihnout všechny roviny, z nichž je možné téma „Dětský hrdina v českém filmu od 70. let po současnost“ zkoumat. Na základě vybraných jedenácti filmů jsem načrtla, jak se zobrazování reality prostřednictvím filmového díla v průběhu let vyvíjelo a jakou realitu naopak filmová díla vytvářela. Pochopitelně jde o pohled z velké míry subjektivní, založený na úvahách nad sledovanými konkrétními díly. Z přílohy, která obsahuje chronologický přehled většiny natočených děl s dětskými hrdiny lze pak vyčíst fakta (název díla, rok výroby, žánr, cílová skupina, téma, věk hrdiny, režisér) s nimiž je možné dále různými způsoby pracovat.

Praktickou částí mé bakalářské práce je pak literární scénář psychologického dramatu s dětským hrdinou, uvedený pod názvem „Tabu.“

PRAKTICKÁ ČÁST

(literární scénář k filmu TABU)

Psychologické drama pojednává o incestním vztahu alkoholika a jeho dvanáctileté dcery, jejíž matka emigrovala na západ. Příběh se odehrává v osmdesátých letech.

Tabu

literární scénář

Podzimní nevlídná krajina, v dálce za polem se rýsují šedivé paneláky. Po poli běží chundelatý voříšek. Zmateně očichává hroudy a vrtí ocasem. Pak ale zavětrí, nabere směr a utíká, pryč od sídliště. Někdo ho má v hledáčku. Ozve se cvaknutí a rána. Pes klesne k zemi. Krátké zakňučení.

Vidíme mrtvolu psa z výšky a putujeme dál nad krajinou, mjííme sídliště, město, les, cestu, až se zastavíme nad zahradou s jedním starým domem a psem uvázaným u boudy...

Hlas staré paní:

Aňo!

Psí tlama s vyplazeným jazykem, pes špicuje uši... /je to ten samý pes jako v úvodním obraze/

Dějství I.

rok 1983

Babiččin dům, půda, 1983, konec srpna.

Anna sedí na půdě a u otevřené skříně narvané starými knihami a novinami si prohlíží velkou tlustou starou knihu. Na hlavě má zaprášený věneček z umělých květin. Na zažloutlých listech si prohlíží nahá těla s vyobrazenými vnitřnostmi. Anna na to šokovaně zírá. Obrázky ji děsí i přitahují zároveň.

Hlas babičky zezdola:

Aňo!

Annou vytrhne babiččino volání, ale zvědavost je silnější. V rychlosti prolistuje další obrázky: těhotná žena s plodem v břiše, znetvořená žena a muž s popisky Pitomá žena, idiotský muž. Prstík ukazuje na písmenka, Aňa šeptem slabikuje:

Anna

Pi-to-má žena, i-di-otský...

Hlas babičky zezdola zní naléhavěji a ustaraněji:

Babička:

Aňo!

Prádelna, tmavá těsná místnost s východem na dvorek. Silně obézní babička Ema v zástěře s námahou vyndává prádlo z bubnové pračky a háže ho do plechových necek. Špatně se jí dýchá. Vyklání se na dvůr.

Babička

Aňo!

Knížka se zaklapne, dětské ruce ji rychle zasouvají mezi ostatní.

Aniny nohy kmitají po příkrých, nepohodlných schodech dolů. Dětská ruka se přidržuje neomítnuté cihlové stěny.

U dvorku Aňa zpomalí. Přibližuje se potichu ke dveřím prádelny. Pes Ajda u boudy zvedne hlavu. Anna stojí za babiččinou širokou zástěrou. Ve ždímačce rotuje prádlo, babička ždímací buben přibrzdí rukama. Detail na ruce a barevný točící se kruh.

Aňa bere kýbl s vodou a snaží se ho uzvednout, aby ho nalila do necek. Babička jí ho vezme z ruky a naleje ho do prádla.

Babička:

Cos tam štrachala?! Víš, že tam sama nesmíš.

Anna si sedá do rohu, kde se pod starým harampádím skrývá starý rozbitý klavír. Jednou rukou poodkryje víko a ťuká do rozladěných kláves.

Babička

Ještě si tam zlomíš nohu...

Anna:

Babi, jak jsem se narodila?

Babička máchá prádlo.

Babička:

No jak, v porodnici přece.

-

Bylas tam ve skříní, vid'/? */na půdě/*

Anna

Hm.

Babička:

Víš co, půjdeme tam spolu, a vemeš si, co chceš. Abys tam nechodila sama.

Anna:

Chtěla bych hrát na klavír. Ale doopravdy. Máma by koukala, až se vrátí.

Babička přestane máchat. Pustí prádlo z ruky a nechá ho plavat. Opře se o necky. Prádlo klesá ke dnu a mizí v kalné vodě. Anna přestane ťukat do kláves. Babiččiny záda jsou jako vytesaná z kamene. Babička se k Anně otočí, jakoby chtěla něco říct, ale pak si to rozmyslí. Anna se na ni smutně usměje.

Sídlíštní byt v rekonstrukci

František v montérkách uprostřed sídlíštního koupelnového jádra z umakartu. Obkládá ho dřevem. Dvě stěny i spodek vany už je dřevem obložený. Nájemník bytu Najman přináší do koupelny dvě lahve piva.

Najman

Nebo rum?

František zavrtí hlavou, bere si nabízenou láhev a napije se.

František

Dík.

Najman

Nemusel bys čekat dlouho. Od září je ten kvartýr pode mnou volnej.

Uděláš si to tam, co ti bude chybět. Stačí říct.

František

Komu...

Najman si poklepe na hrudník.

Najman

Mně, představ si. Je to vojenských staveb.

František se chabě usměje a zavrtí hlavou.

František

Dík pane velkomožnej, ale co s touhle králikárnou.

Mám barák.

Najman

Ty ne, tvoje máti má barák.

Ty seš spíš bezdomovec s dítětem na krku.

Valutovej.

Hele, posílá ti něco ne?

František

Podrž tu fošnu.

Cvakot v zámku, hlasy ženy a dětí.

Najman

Hele, jestli ten kvartýr nevemeš, tak seš vůl. Nemusíš vůbec nic.

A to díky mě, kamaráde. Jenom udělat pár takovejchle luxusních koupelen.

Lidi ti za to utrhaj ruce.

František klepe do fošen, pohlédne mlčky na Najmana. Myslí si svoje. Pak se zas věnuje svý práci.

Najman

A ona - tam někoho má, nebo co?

Domů přichází Najmanová s nákupními taškami a dětmi, do dveří koupelny vlítnou kluk a holka, asi desetileté a ostýchavě se zarazí mezi dveřmi.

Děti:

Dobrý den

František

Čau... jdete pomoct?

Najman

Čau, jděte za mámou.

Holka šťouchne do kluka, něco má říct.

Kluk:

Tati, máš ty céčka?

Do koupelny nakoukne Najmanová a na tváři se jí rozlije blažený úsměv. Rozhlíží se zpola obloženém umakartovém jádru a osahává dřevo.

Najmanová

No, nééé..., pěkný, úplně jak ve finský sauně...

Najman se pyšně zatetelí.

Najman

No, to bych řek. Jakej jsem?

Najmanová vlepí Najmanovi pusy, Najman si ji požitkářsky přitáhne k sobě, začne ji líbat na krk. Najmanová se smíchem vyvlíkně.

Najmanová

Nech toho...

a jde si po svém.

Kluk na Najmana vyčítavě zírání.

Najman

No tak... zejtra Jarouši, jo?

Jarouš

Tos říkal včera. Dneskla je zejtra.

Najman

Zeitra je taky zejtra.

Jarouš se naštvane otočí a zmizí.

Najman s pivem v ruce opřený o zeď pozoruje Františka, jak pracuje.

Najman

Tak má tam někoho?

František

To je snad jedno. Tady mi to podrž. Nějak se to smeká.

Najman

Takže má, vid'. Ty toho taky nakecáš...

Ale stejně seš dobrej, Franto, stejně seš.

Máš to u mě, tohle všechno.

Najman nabízí Františkovi Marlborku.

František ji mine, vytáhne svoji startku, zapálí si a s cigárem v puse si prohlíží další kus dřeva. Najman pobaveně sleduje Frantu, jak maká.

Najman

Ty seš přece takovej vůl, Franto. Ona ti uteče a ty... nic.

Nic. Ani to s tebou nehne.

No tak exituje asi nějakej vedlejší plán, nějaký řešení ne, přece tady má dítě...

František

Jestli tě poslali Oni... tak jim vyřid', že žádný plán není, můžou bejt v klidu

Najman

No dovol, jaký Oni... tak se hned neto...

neurážeš, já to myslim dobře s tebou. Dyt' jsme kamarádi.

-

Hele, ale koňáček si dáš ne?

Vystrčí hlavu z koupelny

Najman

Aleno!

Půda.

Anna s babičkou sedí u otevřené skříně plné starých novin a knih. Babička vytahuje ze skříně staré dětské knížky a deskové hry a ofukuje je.

Babička:

Ty jsou po tvém tatínkovi a po tetě...

Anna jí je bere z ruky.

Anna

Tuhle. Tu taky, tu taky.

A ještě tuhle!

Ukazuje Anna na tlustou knihu, kterou si před tím prohlížela: Moderní lékařství.

Babička:

Ale tu ne, to není pro malý...

Babička ji zandává zpátky. Anna je zklamaná.

Kuchyň.

František přichází do kuchyně, sundává si montérky a pouští televizi. (Dávají Sejdeme se na výsluní). Na obrazovce je Helena Vondráčková: „...československého rozhlasu získal velikou výpomoc, hlas dívky, které je sedmnáct, je to blondýnka, má před maturitou a jmenuje se Iveta Bartošová a zazpívá písničku *To mě nenapadá. A já jí už teď držím palce.*“ Iveta Bartošová zpívá...

Půda

Babička s Annou stále sedí u otevřené skříně plné knih.

Babička

... až tady jednou nebudu a ty budeš velká, tak bude tvoje,

ale to už tě stejně nebude zajímat. Všechno bude tvoje.

Celej dům.

Anna pohladí babičku po vlasech.

Anna

Já chci, abys tady byla pořád... Babička se usměje.

Babička /spíš pro sebe/

Jo, to já taky.

Babička s Annou jdou po schodech dolů. Babička se namáhavě přidržuje zdi. Anna jde napřed, v ruce nese knížky, které si vybrala.

František loví něco v lednici. Slyšíme zvuky z televizní estrády a do toho vzdálené zvuky Anny a Babičky.

Anna si prozpěvuje:

Pásla ovečky v zeleném háječku, pásla ovečky v černém lese...

Půda - schody

Anna se otočí za babičkou, chce, aby pokračovala, tak jak jsou sebrané.

Babička ztěžka popadá dech, ale nechce to dát znát...

Babička:

Já na ni: dupy dupy dup!

Anna:

Ona zas cupi cupi cup!

Babička se na moment zastaví, aby nabrala dech a položí si ruku na plíce.

Anna už je dole.

Anin hlásek:

Houfem, ovečky, seberte se všechny...

Babička se zastaví u posledního schodu, vydechuje, není jí moc dobře, ale s uspokojením naslouchá, jak Anna zpívá.

Anin hlásek:

Houfem ovečky seberte se!

Kuchyň.

František sedí v křesle u televize, kde pokračuje estrádní program, na prkýnku si krájí salám a přikusuje chleba. Anna příběhne rovnou k tátovi a obejmě ho.

Anna

Hele co mám!

František /s předstíraným zájmem/

No, pěkný..!

Babička si ztěžka sedne na kanape. Začne sklízet Františkovy montérky.

František

Mami, proč tam lezeš, jakoby tady neměla krámů dost!

Aňa se zamračí.

Aňa

Ale...

Babička

Aňo jdi si hrát na chvíli ven.

Aňa jde s knížkou ven.

Kuchyň, (pokračování)

Babička /k Františkovi/

Ty z toho naděláš! Dyť tady taky nebudu věčně.

A co pro dítě neuděláš hned, to už nikdy nedoženeš, to si pamatuj.

Nevěnuješ se jí, Františku.

František

Zato ty až moc. Ještě nechodí do první a už čte. Přijde ti to normální?

Co v tý škole bude dělat?

Babička

Teda Františku, že jsi takovej... Copak já ji nutila? To ona sama chtěla.

Je zvědavá, tak jí přece nebudu zakazovat.

Babička vytahuje z kapsy Františkových montérek složené 3 stokoruny a pokládá je na stůl, před Františka.

Babička

Tohle je ono, ty tvoje melouchy. Jsou ti přednější než...

Babička vypne televizi.

Babička

... a ještě se do něčeho namočíš. To bylo nejdřív s tím Králem,
a vidíš, odseděl si to svoje kverulantství.

Taková lůza hospodská, hašíšácká. Vlasy dlouhý jak nějaká ženská.

Doufám, že už tě nechal na pokoji...?

Franta

Mami prosím tě...

„Hašíšák“... ty máš výrazy.

Babička

Co prosím tě... znáš se.

Dycky ses chytnul nějakýho grázla a byl malér. Pamatuješ jak jsi v pátý třídě kvůli
Královi

spadnul do tý žumpy? Cha, smrděls ještě dva tejdny.

František

Mami...

Babička

A teď si taky nemůžeš moc dovolovat. S těma melouchama...

Prostě ti Františku radím, sekej teď dobrotu.

František

Mami prosimtě dneska se to tak nebere. Všichni to dělaj. Je to normální.

Babička

Normální... to ti to na tom OPBH nestačí?

Dyť tam máš dílnu, jste tam jenom dva.

Máš tam klid. Nikdo tě neotravuje.

To tě to tam nebaví?

František

Ale baví...

Ale copak to stačí ?

Babička se rozčílí.

A co by nestačilo. Já měla celej život to co ty. A to jsem učila.

Ne, ty si musíš zahrávat! A mamonit!

Jako ta...!

A dítě...

Babička zašátrá v druhé kapse montérek. Vytáhne dopis olepenými zahraničními známkami a zaraženě ho otáčí v ruce. Podívá se na Františka.

Babička

To je od ní...

František pokrčí výmluvně rameny. Vstane z křesla a zapne znova televizi.

Babička si sedá, nasadí si brýle a čte rozechvěle dopis. Otec ostentativně sleduje televizní estrádu. Babička dočte dopis a mlčky ho složí. Podívá se na Františka, jak se láduje salámem.

Babička

Tak do Austrálie...

To je ale...

František

A cos čekala. Že se po půl roce vrátí a bude se kát?
Aby ji tady milostivě zavřeli. To určitě.

Babička

Mrcha... Já to ale tušila. Mě se nikdy nezdála. Nehodila se k tobě.
Kdyby do toho nevlítla, tak by si tě nevzala, tak je to.
Ale tys měl svoji hlavu. To Ivanka, ta byla jiná... jak ta tě měla ráda!
Sice trochu divná, jak chodila do kostela, ale už ji to přešlo. Za rodiče nikdo nemůže...

František

Prosímtě nech toho...

Babička neví, co říct, zvedne se a začne ometat prach ze sekretáře.

Babička

A ty ani nic neřekneš a pustíš si televizi. Jakoby nic. Celý dva tejdny.
Chodíš domů a pustíš si televizi a nic neřekneš.

Pohled jí ulpí na rodinné fotce: František, jeho žena a malá Anna. Zasune ji za květináč, aby nebyla vidět.

Babička

Dusíš to v sobě.

František se napije piva.

Babička

A piješ.

-

Trápíš se, já vím.

Babička Františka chytne konejšivě za rameno.

Babička

Měl by ses dát dohromady.

František nic neříká, je mu na nic.

Babička

No tak Františku...

Babička jde zase vypnout televizi. Z okna vidí Annu, jak si hraje s malým kulatým zrcátkem. Dívá se v něm na věci kolem sebe. Něco říká psovi Ajdovi.

Babička

Dneska že prej chce hrát na klavír.

Prej kvůli ní. Až se vrátí...

Pohled z okna

Anna ve vlasech zachytí motýla. Chytne ho do ruky.

Babička

Kdo se o vás postará...dyť já tu taky nebudu věčně.

-

No co budeš dělat...

František ironicky

Koupím jí klavír...

Babičku Františkova pasivita vyvede z míry, ale pak rezignovaně mávne rukou, je vidět, že jí není dobře. Jde do koupelny a zavře za sebou dveře.

František kouká na dveře, mrzí ho to.

František

Mami, promiň...

František jde ke dveřím, chvíli poslouchá...

František

Mami..?

Na dvoře

Anna drží babočku. Ukazuje ji Ajdovi.

Anna

To je babočka paví oko. Že je krásnej?

Ajda babočku ignoruje. Leží před boudou a loupe po Anně očima.

Kuchyň

Anna s motýlem v dlaních v kuchyni. Babička ani táta nikde.

Anna

Babíí!

Babííí hele co mám!

Jsou pootevřené dveře do koupelny, za dveřmi škvírou zahlédneme otce a i babičku. Babička sedí z boku na židli, je polosvlečená. Otec má v ruce obvazy a nemotorně je přikládá na zjizvený hrudník. Otec se na Annu otočí, potlačuje slzy,

František /zoufale/

Nechod' sem teď!

...a přibouchne jí dveře před nosem.

Anna tam stojí jak přimražená. Babočka se nemotorně plácá u země. Z koupelny jsou slyšet tlumené, rozrušené hlasy, ale nic konkrétního. Zdá se, že babička nařiká. Anna stojí u dveří a snaží se něco doslechnout, pochopit situaci.

Hřbitov.

Anna je s babičkou na hřbitově u rodinného hrobu. Babička sedí na kolenou a vytrhává plevel. Anna s malou konývkou vesele hopsá kolem a kropí sousední zanedbaný, opuštěný hrob, který je posetý drobnými barevnými sklíčky. Některé vydloubává a sbírá je do dlaně. Dívá se skrz ně proti slunci.

Anna

Babí, koukni, tenhle je nejkrásnější!

Babička

Nekřič! Na hřbitově se nekřičí!

Anna

A proč?

Babička

Protože tady spí mrtví a chtějí mít klid.

Anna

Vždyť nás přece neslyší.

Babička

Ale slyší. A vrať to tam, /sklíčka/ není to naše.

Anna

Takže děda slyší, co si tady říkáme?

Babička se pro sebe usměje a ometá dál hlínu z kamene.

Anna vyhazuje sklíčka do vzduchu. Babička ometá vitrínu, ve které je urna s jejím manželem. Na druhé straně je vitrína, ve které jsou dvě urny – s jejím otcem a matkou.

Anna položí největší sklíčko na vitrínu. Babička se ho chystá smést, ale nakonec to neudělá.

Anna ochotně odnáší konve a prozpěvuje si.

Babička mlčky postojí u hrobu.

Jiný den, na zahradě.

Babička sedí na dvorku v proutěném houpacím křesle obestlaná polštáři a cosi štrykuje. Anna sedí na zápraží a prohlíží si knížky, něco si čmárá. František právě končí s kropením zahrady. Vypne čerpadlo, bere džbán a chystá se k odchodu.

František (k babičce)

Nepotřebuješ něco?

Babička:

Ne, ne.

František s pivním džbánem míří k vratům.

František:

Za chvíli jsem zpátky.

František se podívá na Annu.

František

A ty nezlob.

O chvíli později

Anna nahlas slabikuje, babička má zavřené oči jako by spala, ale spokojeně se usmívá, nastavuje tvář srpnovému slunci. Poslouchá, jak Anna slabikuje.

Anna:

O Popelce. Jednomu bohatému muži onemocněla žena, a když byla cítila...

Byla cítila...

Babi, co je to byla cítila?

Babička /spokojeně, se zavřenýma očima/

To se tak říkalo dřív. Nebo v pohádkách. Jako se říká: byla žila...

Anna:

Aha...byla cítila, že přichází konec, zavolala si k posteli svoji jedinou dcerušku a pravila jí:

„Milované dítě, zůstaň dobrá a zbožná, tak bude Bůh vždy stát při tobě...“

Babi, kde je Bůh?

Babička:

Ten je jenom v pohádkách...

Anna:

A jak vypadá?

Babička

Nijak. Není vidět. Ale on vidí všechno.

Anna

Vidí i mě i tebe i tátu?

Babička

Vidí všechno najednou.

Anna

A vidí i mámu?

Babička

Všechno vidí...

Anna (pokračuje ve čtení)

...tak bude Bůh vždy stát při tobě a já se na tebe budu z nebes dívat.

Anna

Babi a jak může vidět všechno najednou?

Babička neodpovídá. Má zavřené oči. Křeslo dovrzalo, pletací jehlice jí leží v klíně. Jedna ruka jí visí z opěrky dolů. Anna na babičku nehnutě zírá. Vstane a jde ke křeslu. Zahoupe s ním.

Anna

Babi spíš?!

Babička nereaguje. Nic se ani nehne.

Zahrada - pohled z ptačí perspektivy

Babička v křesle, Pootevřená vrátka.

Cesta. Anna běží k hospodě jako o život, nohy se jí kmitají, svět se houpe.

Hospoda

František sedí v čele stolu, sotva je přes cigaretový kouř vidět. Sleduje s kumpány fotbal v televizi. Štamgasti halasně fandí. Náhle se zvedne celá hospoda a křičí „Góóó!“ Chlapi vzrušeně buší pěstmi do stolu.

Anna se proplítá mezi stoly, sleduje tátu. Je zabrán do dění a vůbec ji nevnímá.

František /k výčepní/

Ještě jedno!

Anna svého otce netrpělivě zatahá za rukáv, ale ten to sotva vnímá.

Najman /u stolu/

Hele kontrola ti přišla!

Otec si konečně Anny všimne a posadí si ji na klín, ta se chce vyvlíknout.

Anna:

Pojď domů, babička...

Ale otec ji pořádně nevnímá. Sleduje fotbal na obrazovce a kecy kumpánů u stolu.

Najman u stolu /dělá humor/

Dáš si si s náma paňáka?!

František /osočí se/

Nech ji!

František vytahuje z kapsy desetikorunu.

František /k Anně:/

Na, běž si koupit nanuka a upaluj domů, že hned přijdu...

Anna se tísní v hloučku hlučných, ošuntělých chlapů u výčepu, sotva je ji vidět. Ohlíží se zoufale po otci, ten hvízdne na výčepního a ukáže na Aňu. Výčepní jí konečně věnuje pozornost.

Výčepní

Tak co to bude, princezno?

Anna na něj vyděšeně zírání, jakoby zapomněla mluvit.

Před hospodou

Anna líže nanuka a oknem nahlíží do okna hospody. Pozoruje detaily bezstarostných tváří. Jak se všichni spokojeně baví. Otec se hlasitě směje nějakému vtipu. Uklidní ji to.

Anna se šourá zpátky domů, kope do kamínků. V tom na horizontu cesty zahlédne hezkou, dlouhovlasou ženu, která se blíží k Anně. Vyzařuje z ní klid, Anně připadá jako princezna. Když se míjejí, Anna se zastaví a dívá se na ni. Nanuk Anně teče po ruce. Žena se usmívá. Holčička s nanukem se ženě líbí. Anna se za ní otočí.

Žena /Ivana/:

Ty jsi Anička, vid'?

Anna přikývne a usměje se.

Žena:

Tak ahoj!

Anna:

Čau!

Anna se dívá za odcházející ženou.

Před domem

Před vrátky u babiččina domu se Anna zastaví a dívá se škvírou v plotu do zahrady.

Nic se nezměnilo. Houpací křeslo stojí jako před tím, babička v něm nehnutě sedí. Vypadá, jakoby spala.

Anna vrátky rychle projde kolem, jakoby babičku v křesle nechtěla rušit. Ajda u boudy znepokojeně kňučí. Anna ho odváže od boudy, pes vyrazí zmateně ven do zahrady, běhá kolem křesla s babičkou, olizuje jí ruku a pak kňučí, doráží na zavřená vrátka. Chce ven.

Anna za sebou rychle zavře dveře od domu.

Hospoda. K večeru.

Hospoda narvaná k prasknutí, kravál. Výčepní nestíhá roznášet na stůl. Jeden půllitr zrovna přistane pod nos Františkovi. Někteří chlapi se zvedají k odchodu, u stolu zůstává jen František, Najman a Prokeš. František pod vlivem alkoholu je naměkko a neobvykle sdílný. Pokračuje v debatě...

František /k Najmanovi/

... nevodešel bych ani za zlatý tele.

Ono to na mě asi není vidět, ale já ti povím, jak to je:

Aňa je moje všecho.

-

To ti najednou dojde, že bez dítěte seš úplně nic!

Nic... Ta mě drží, že se nesepu. Máš dítě, tak prostě funguješ. Musíš.

... já jsme tak šťastnej, že ji mám, to si neumíš představit.

Najman je z toho výlevu trochu v rozpacích, protože to nevypadá, že by František fungoval a byl šťastný, jak říká. Prokeš si hledí svého piva a radši dělá, že se ho to netýká.

František

Kdyby mi ji vzala, tak si to jdu rovnou hodit.

Najman

Ale nepřeháněj...

František

Ti říkám, že bych vocud' neodešel! Co bych tam dělal.

Já tady vyrost, tady v tom baráku! Do týhle hospody jsem chodil tátovi pro pivo.

Mě to nikdy nikam netáhlo. Ani do toho posranýho města.

Natož někam tam...

Najman

Ale nepochopim.

Že tady nechala dítě.

To normální máma neudělá.

František se napije a zaměří na Najmana.

František

Víš co... nesper se do ní...

Prokeš

No tak Jardo, nech ho bejt...

Nešťourej v tom...

Nech to bejt, jo...

Najman

No jo...

Dyť já to nemyslim zle...

-

...ale pěknou koupelnu mi udělal, Franta.

Móc šikovnej kluk, vid' Franto?!

Prokeš

Jo? A kolik to OPBH stálo...

Najman

Hele brzdi jo, brzdi...

Prokeš

Já vám radši řeknu vtip. Víte, jak se zachraňuje topící se komunista?

Že nevíte?

To je dobře.

Prokeš se směje vlastnímu vtipu, ale je tak trochu sám...

Najman

Dobry no, to je starý. Ale mám taky jeden:

Chlápek poslouchá v hospodě, jak si vyprávěj politický vtipy:

"Tenhle je dobrej, to si musím napsat! Jak se jmenujete?"

-
Dobrý ne?

Prokeš se trochu křečovitě směje.

Franta zahlídl ve dveřích hospody ženu z předchozího obrazu. Žena se podívá se dovnitř a očima vyhledá Františka. Usměje se.

František se zvedá...

František

No, tak já už bych šel...

Najman

Co blbneš? To byl jenom fór.

Dej si ještě jednoho. Se mnou, ne, kamaráde.

Najman postaví před Františka panáka.

Najman

Do jedný nohy... a pak do druhý.

František do sebe kopne panáka, pokukuje po dveřích. Žena opět prošla přede dveřmi. Chodí trpělivě tam a zpět.

Najman

A kdy vlítneš na tu kuchyň, Franto?

Franta

Nevim. Domluvíme se. Já teď ještě musim...

Najman

No počkej, tak kdy? Co vejkend?

Žena ze dveří zmizela.

Franta

No jo, vejkend.

Výčepní přinesl další rundu. Najman podává druhýho panáka Františkovi. František ho do sebe hodí na ex a odchází.

Prokeš (šťouchne do Najmana)

Co mu je?

Najman

Je úplně v prdeli.

V domě. Stmívá se.

Anna rozsvítí všechna světla. Oči jí těkají z předmětu na předmět. Nedojedaná bábovka, babiččiny brýle, její zástěra přehozená přes židli... Tikají hodiny, kape voda z vodovodu...

Její pozornost upoutá telefon.

Ajda kňučí, nakonec ale vyběhne z vrátek, která Anna nedovřela a vítr je otevřel.

U rybníka.

František sedí za hospodou s Ivanou. V přítmí se tam a zpátky courají přiopilí štamgasti, je ale nikdo nevidí. František položí Ivaně hlavu do klína.

František

zachraň mě... nás... stejně jsi na ubytovně, budeš u nás.

Máma bude ráda.

Ivana:

Když já nevim, jestli na tohle mám...

František

Jak to myslíš.

Ivana

Já nevim. Prostě jsi furt...

Chlastáš.

František:

Furt. Chlastáš. Mluvíš se mnou jak s alkáčem.

Je toho teď na mě akorát moc.
Potřebuju si trochu vydechnout, to je toho.
Ale pak to bude jiný, uvidíš.

Ivana:

Dneska jsem potkala Aničku. Je krásná...

František:

No, je celá... ona. Taky chytrá. Ještě nechodí do školy a už čte.

Ivaně ta zmínka o Františkově ženě není zrovna příjemná.

Ivana:

Miluješ ji pořád.

František nechce odpovédět. Vezme její tvář, že ji políbí...
Ivana se jemně odtáhne.

Ivana

Táhne z tebe... promiň.

František

Nech toho přece... Tak to není. Jasně že ji nevygumuju hned.
Ale to je snad normální. Máme dítě. Ale tebe mám přece taky rád.
Potřebuju tě.

Přiběhne Ajda a vrtí ocasem, kňučí a neklidně doráží na Františka.

Ivana

No to je hezkej pejsek...

Ajda na Ivanu zavrčí.

František ztuhne.

František

Do prdele!

Na cestě k babiččině domu

František dobíhá k babiččině domu, zdálky vidí světla, osobní auto, sanitku, z druhé strany se blíží pohřební vůz. Zkoprněle na to zírá.

O týden později...

Před školou.

Anna vychází ze školní budovy. Na rukávu má černou smuteční pásku. Na zádech novou velkou školní aktovku. (Chodí teprve pár dní do první třídy). Na Annu cosi zavolají děti, aby na ně počkala, ale Anna se jen otočí a mávne jim na pozdrav. Míří ke škodovce, v níž sedí otec. Je oblečen do smutečního. František na Annu mlčky pohlédne, ponořen do sebe. Anna nasedá do auta na zadní sedadlo. Nemůže si sundat aktovku ze zad, František jí pomáhá.

Hlavou se mu mihne obraz z minulého týdne: Drží plačící Annu v náruči, pohřebáci nakládají rakev, Anna ho bouchá pěstmi: Já tě nenávidím! Františkova o deset let starší sestra Marta na Františka vrhá vyčítavý pohled.

František startuje, auto se rozjede, František se pokouší o bezstarostný tón.

František

Ahoj, tak co, jaký to bylo dneska?

Anna

Špatný.

František sleduje Annu ve zpětném zrcátku..

František

Jak to?

Anna

Já tam chtěla taky.

František

To není nic pro děti. Na pohřbu je to moc smutný, víš?

Anna

Ale já jsem taky smutná.

František

To já taky. Moc. Teď už všechno bude jinak než dřív.

Jednou mlčky, František sleduje krajinu, propadá se do sebe.

Anna

Jak - jinak?

František

Už nikoho nemám, jenom tebe.

František se snaží ovládat emoce, ale slzy se mu derou do očí, odvrátí se, aby to Anna nepoznala.

Zahrada u babičky /z pohledu Anny/

Před babiččiným domem Několik aut. Babiččina zahrada je plná lidí ve smutečném, kteří se plouží sem a tam. Nějaká tlustá paní s bradou jako voletem uždibuje bobule vína. Anna si nedůvěřivě prohlíží její tlustý podbradek.

Anna /k cizí paní/

To se nesmí, ještě není zralý

Cizí paní /usměje se na Annu/

Já vím... Ale pamatuju, když ho tvůj dědeček sázel.

A tebe znám ještě z kočárku.

Tvoje babička byla moje sestra, víš.

Můžeš mi říkat Líbuše. Nebo Líbo. Teto Líbo.

Tady jsem bydlela, když jsem byla tak velká jako ty.

Paní chce pohladit Annu po hlavě, ale Anně se to moc nelíbí. Nikdy ji neviděla.

Přichází otec. Anna se ho chytne jako klíště.

Libuše /k Františkovi/:

Chtěla jsem vám ještě říct... s vaší sestrou už jsme ten prodej probraly do nejmenších detailů a chtěla jsem vás jen ujistit, že si nemusíte dělat s ničím starosti...

František se na ni zadívá nevěřicně.

František

Ne, to vy si nedělejte starosti...

František se má k odchodu.

Libuše:

Počkejte, vám se ta nabídka snad nezamlouvá?

Vaše sestra říkala, že pan Najman...

František se zarazí.

Libuše

Totíž jaké jsou vaše představy, můžeme si o tom ještě promluvit...

František /na Annu/:

Běž do domu, já tam přijdu...

V domě, babiččina ložnice

Anna se vytratí do babiččiny ložnice. Rozvalují se tam povytahané věci ze skříní a zásuvek. Anna si sedne opatrně na postel, přikryje se babiččinou peřinou a rozpačitě se rozhlíží po té spoušti. Na posteli je krabice a v ní dalekohled. Anna ho bere do ruky.

Zahrada (pokračování)

František pokračuje v hovoru se starou tlustou Libuší...

František:

Najman?

Libuše:

Jistě, Jaroslav Najman. To on...

Ale to snad není důležité, kdo...

... ona vám Martička neřekla, že to chce koupit pan Najman?

František

Ne, to mi neřekla.

V domě, babiččina ložnice.

Františkova sestra Marta bere za kliku babiččiny ložnice. Otevře, spatří Annu v posteli s dalekohledem v ruce. Má zavřené oči.

Marta

Aničko... co tady děláš?

Anna sebou trhne a otevře oči.

Anna

Nic.

Teta si přisedne a pohladí ji po hlavě.

Teta

Pojď si vzít dort...

V obýváku /z pohledu Anny/

Uprostřed pokoje stojí veliký oválný stůl. Na něm váza s rudými růžemi, kolem na židlích a křeslech hosté v černých oblecích. V rukou drží talířky s dorty a chlebičky a zapíjejí je kafem z babiččina servisu. Tlustá teta Libuše s voletem nalévá do sklenic červené víno. Chová se tu jako doma. Teta přistrčí Anně pod nos šálek s čajem. Anna hledá očima tátu, ale nikde není. Motá se mezi lidmi.

Slyší Františka až zpoza dveří, jak v kuchyni mluví se svojí sestrou Martou. Vidí jen míhající se stíny.

František

To nemyslíš vážně! Tomu nemůžu uvěřit!

Marta

Uklidni se. Uklidni se...

František

Ty ses s ním paktovala za mejma zádama!?

Marta

Ale ne...!

František

Víš kdo to je? Víš kdo to je?

Marta

Je mi to jedno. Je to především kupec.

František

Ty seš snad úplně blbá.

Špína je to!

A ty ses do ní namočila!

Marta

To ty ses do ní namočil s tou tvojí...

František

S kým...?!

No jenom to řekni...

Marta

Měj rozum, uklidni se... Nic není tak horký, to vypadá...

František

Víš co... jdi do hajzlu!

František bere za kliku, Anna se dekuje.

Později, obývací.

František sedí zamyšleně za prázdným kulatým stolem a sleduje Martu, jak listuje ve složkách nějakých papírů: Plán domu, výpis z katastru nemovitostí, odhad ceny nemovitosti... Mezi ním a jeho sestrou je napětí.

Na dvorku

Anna na dvorku se strýcem Jindrou. Šteluje pro ni dalekohled a ukazuje jí, jak se s ním zachází. Anna s potěšením pozoruje dalekohledem stromy, dům, Ajdu, strýce Jindru, který na dvorku znuďeně brnká na kytaru Let it be.

Marta se vykloní z okna.

Marta /ke svému manželovi Jindrovi/

Přestaň s tím a radši vem koště a zameť před prahem,
ať se to všechno nenatahá dovnitř...

Jindra si bere koště a znuďeně zametá. Anna ho pozoruje dalekohledem. Smetává i její zrcátko, s nímž si ještě nedávno hrála.

Anna s dalekohledem na očích projde až dovnitř. Pozoruje věci v domě. Detaily... a taky zaostří obrázek zčásti zastrčený za květináčem. Anna ho vysune. Na fotce je s tátou a mámou. Zasune ji zase zpátky a pokračuje v pozorování věcí. Přitom slyší z poza dveří, co se děje v obýváku.

Marta:

Měj rozum, vždyť ten dům už se nikdy líp neprodá...

František

Chceš říct TY ho nikdy neprodáš. Protože já s tím nesouhlasím.

Marta

Protože nemáš rozum. Tak to musím udělat já.

Žena ti utekla za kopečky, nemůžeš si vyskakovat, sakra.

Ale takhle už máš 3 plus jedna. Na sídlišti. Nemusíš hnout prstem.

K nastěhování ihned, dyť to je výhra v loterii!

Kdo to má tohle!

A nemusíš se nikoho doprošovat. Dyť já ti chci pomoci.

A neboj, ten Najman tady stejně bydlet nebude.

Za matovými dveřmi se míhají siluety Marty a Františka.

František

Že se nestydíš, jen co máma zavře oči...,
ty už máš i cenovej odhad!

Marta zavírá okno.

Marta

Ty bys měl mlčet. Víš, jak na tom máma byla a ty ses ožíral v hospodě...

František

Co to meleš! Víš nejlíp, kdo se o mámu poslední měsíce staral.

Víš dobře, že v nemocnici by takhle dlouho nevydržela.

A ty ses tu ani neukázala. Všechno nechala na mě!

A proč! Protože zájezdy! Ty seš totiž něco extra!

Velká umělkyně!

A teď mě budeš něco vyčítat! ... Ne, ty se prostě nikdy nezměníš!

Bylas vždycky taková! A teď se chováš jak... Že mě to vůbec překvapuje!

Marta

Dyt's ani nevěděl, že je máma tři hodiny po smrti, kdyby holka nezavolala,
sedíš v tý hospodě doteď! Ty bys mi měl poděkovat.

A ještě něco ti povim. Můžeš bejt rád, že ti holku neveme sociálka!

A díky komu. Díky mně a tomu... Najmanovi.

František rozrazí dveře. /za nimi stojí Anna/

František

Co tady děláš?!

Houkne na Annu v rozrušení, popadne ji za ruku a táhne ji pryč.

Marta

Franto počkej, neblázni!

František

Prodej si to! Vem si všechno! Všechno! Já nic nechci!

Tys byla dycky taková, dycky jsi musela mít poslední slovo!
Mě to vlastně nepřekvapuje!

František vztekle odvažuje Ajdu od boudy a bere ho s sebou. Anna zmatená.

Marta

Copak nechápeš, že tady nejde o barák, ale o Aňu!
Jednou mi za to poděkuješ!

Před domem

Anna s otcem a psem v autě, pes chce ven, otec startuje, Anna se dívá zadním okýnkem na strýce, který s koštětem v ruce pokouřuje. Smutně se dívá za nimi. Krčí rameny.

Otec je vzteky bez sebe.

Anna /k otci/

Já vím, že to ona je zlá! Ne ty!

Anna

A co se stalo?

Otec

Už tady prostě nebudeme bydlet...

Anna

Já tam mám knížku. Babička říkala, že až tady nebude, tak bude moje.

Otec

Koupím ti jinou...

Anna

Já chci tuhle...

Otec

Prosím tě miláčku buď teď zticha...!

Anna

A kde budeme bydlet?

Sídliště, byt v prvním patře.

Odemykání zámku sídlištního bytu. Ruka strčí do dveří, Najman přidržuje dveře, Anna vchází do prázdného bytu. Najman se usmívá na Františka, ten mu sotva věnuje pohled. Cítí se pokořen.

Z nákladáku chlapi vyndávají nábytek a krabice s věcmi.

Děti z ulice přihlížejí.

Anna ve svém novém pokoji

Na zemi krabice

Anna u velkého okna. Sleduje dalekohledem protější okna, děti hrající si venku.

Pes dělá loužičku na podlahu.

O dva týdny později, před babiččiným domem

Františkova škodovka přijíždí k babiččině domu. Prší. František s Annou vybíhají z auta.

František odklápí cihlu – tajnou skrýš. Anna vyndává klíče. Odemyká vrata.

Půda

Příkré schodiště na půdu. Aniny nohy vystupují po schodech nahoru, rukou se přidržuje zdi. Zdály se prolne do reality písnička, kterou tady před nedávnem zpívaly s babičkou. *Pásla ovečky....*

Půda je teď zpola vyklizená. Věci, které ležely na ponku jsou v bedně... , po původních krámech jsou tu holá místa. František se nervózně rozhlíží kolem. Všimne si nedokončených hodin – kukaček, které jsou v krabici pod ponkem a veme je do rukou, zatímco Anna otevírá skříň s knihami.

František

Vem si rychle co chceš a jdem.

Když František otevře dvířka v hodinách, vyleze z nich papoušek. Otec se usměje a zakroučí hlavou. Hraje si s dvířkami a vysunovacím papouškem..

Anna otevře skříň. S úžasem zjistí, že je prázdná. Podívá se zklamaně na Františka.

František

To se dalo čekat...

Anna sundá z hřebíku aspoň zaprášený věneček, nasadí si ho na hlavu a usměje se na tátu. František s kukačkami v ruce stojí zamysleně opřený o trám.

Anna

Co je?

Otec

Nevim... Pocem...

Přidřepne si k Anně a přitáhne si ji k sobě.

Otec

Jsem moc unavenej, víš...

Pak sundá Anně věneček z hlavy a urovnává jí vlasy.

Ana ho pohladí po hlavě.

Anna

Nebud' unavenej...

František

Víš, že máma je teď daleko ...

Anna

Já vím, že není na dovolený.

Utekla do Austrálie, protože jsem zlobila.

František

Ne, to vůbec ne! Ty seš moc hodná a chytrá a krásná a ona to ví...
ale ona se rozhodla žít jinak, víš... v jiný zemi

-

a já nemůžu bejt sám...

Takže...

Anna

A co já? Máš mě, ne.

František

To jo, ale...

Anna

Dají mě do děcáku.

Proto seš na mě teď tak hodnej.

František

Kam? !! To právě vůbec ne! Jak tě tohle vůbec mohlo napadnout!

Anna

Já to slyšela, chce mě sociálka, protože máma zdrhla
a ty piješ a chodíš na melouny. Musíš jim ale říct,
že jsem hodná a že ty taky že seš hodnej.
A že za mámou nechceme, protože by nás zastřelili.

František je úplně štronzo.

František

Ne ne ne, nic z toho se nestane. Odstěhujeme se do jinýho města,
a budeme žít normálně, ty budeš chodit do školy, budeš mít kamarády,
já do práce, budeme chodit do lesa na houby a já tě nikdy neopustím...

Nikdy.

Platí?

Anna

A budeme mít zahradu. Aby už Ajda nedělal loužičky.

Dějství II

1989

Po šesti letech

Sídlíštní byt, 1989 /ten samý jako v předešlém obraze, jen značně vylepšený dřevěnými obklady a různými vychytávkami, ovšem v nedodělaném, nebo neudržovaném stavu/

Ruce čtyřletého Adama nazvednou knížku v knihovně a nahmatají klíček od skříňky. Adam si ho prohlíží.

Zasouvá klíč do skříňky.

Otevírá ji. Skříňka se uvnitř hned rozsvítí. V protější straně skříňky je zrcadlo, takže Adam se v něm vidí a my vidíme jeho. Ve skřínce jsou různé poklady: zaprášený věneček, dalekohled, pohled z Austrálie, a různé dívčí „klenoty“...

Adam si nasadí věneček na hlavu a prohlíží se v zrcadle. Vytahuje další věci, knížku, otevře ji a hodí ji na zem. Bere dalekohled...

Anna /je jí už 12 let/

Adame!

Adam se lekne a vyděšeně se podívá na sestru.

Anna /smířlivě/

Co tam štracháš?!

Anna uklízí věci do skříňky, Adamovi se to nelíbí a bere si věci zpátky, vezme dalekohled a utíká s křikem do obýváku.

Ivana

Co vyvádíte...

Anna jde za Adamem do obýváku.

Anna

Adámku, dej to sem!

Ivana balí kufr na dovolenou – její a Adamovy věci. Anna honí Adama po obývacím. Adam se směje, až v jednu chvíli zakopne a spustí pláč. Anna ho zvedá, konejší. Ivana jí pomáhá.

Ivana

To nic není.

Aňo prosím tě přines mi jeho trička.

Anna

Jasně!

Anna odbíhá do dětského pokoje

Ivana

A taky tu modrou kšiltovku!

Ivana odškrtává seznam na papíře, aby něco nezapomněla. Rovná věci do kufru. Adam jí pomáhá – podává jí věci, ale schválně i ty, které do kufru nepatří. Ivana je dává se smíchem pryč. Anna se vrací s tričkou a kšiltovkou. Bere Adamovi věneček z hlavy.

Anna s Adamem v dětském pokoji u skříňky. Adam je už v pyžamu. Ukazuje dalekohled.

Anna

...ten je po dědovi. A tohle je Ajda. /fotka psa/

Adam

A kde je?

Anna

Táta ho dal k takovým hodným lidem, protože se počůrával.

Tam má teď velkou zahradu.

A to je /pohled/ je od mojí první mámy. Z Austrálie.

Adam

Tam zejtra jedu.

Anna /shovívavý úsměv/

Já myslela, že do Bulharska.

Adam

Tam taky.

Anna

A víš jak se tam dostaneš?

Adam

Letadlem. Strašně obrovským. A já se do něj vejdu. A taky ty, máma a táta.

Anna

Ne. Jenom ty a máma.

Anna zastrká všechny věci do skříňky a zamkne ji. Klíč dá na nejvyšší poličku.

Adam

Ty taky!

Anna

Ne, já ne.

Adam

Tak já taky ne.

Pozdě večer.

František slyší z pozadveří dětského pokoje hlasy dětí. Otevírá dveře, nakoukne do dětského pokoje. Adam se mu vrhne kolem krku.

František

Adame, do postele, šup! Zejtra brzy vstáváš.

Adam

Zejtra už poletím!

František

Jasně... už zejtra.

Adam letí jako letadlo do postele.

František

A ty taky, Aňo – do postele a zhasnout.

Anna /otráveně/

Ještě je brzo, mám rozečtenou knížku.

Někdo zvoní.

Předsín

František otevírá dveře, za nimi stojí Najman.

Najman

Co ses vypařil jak angličan, přideš ještě nahoru ne...

Stará je pryč...

František se ho netrpělivě snaží vystrnadit z dohledu.

František

Dneska ne...

Najman

Jo ty... /ukazuje gesto/ žehlíš...

Tak to sorry.

František

Jindy jo, čau.

Obývánk.

Ivana žehlí prádlo, při tom sleduje televizi. Na gauči sbalený, otevřený kufr...

František se za ní přikrade, ze zadu ji obejmě, pokouší se ji políbit na krk. Na žehlicí prkno položí kytku.

František

Promiň

Ivana ho odstrčí, tváří se, že neexistuje. Kytku shodí žehličkou na zem.

František ji chvíli pozoruje a pak vytáhne žehličku ze zásuvky.

Ivana

Prosímte nech toho.

Ivana žehličku zase zapojí. František se svalí do křesla, které se pod ním složí. František zakleje a rutinním pohybem – několika ranami pěstí ho zase složí zpátky. Ivana ho naštvane počku sleduje a kroutí hlavou.

František

To tě mám odprosit na kolenou!?

Ivana

Co ti mám prominout. Že se chodíš domů jenom vyspat?

Že si mě nevšímáš?

Že ti dělám služku?

Furt ti něco promíjím.

Já ale nejsem tvoje služka. Ani matka.

František

Co je zase? Máš krámy, nebo co!

A tohle je snad málo, co pro vás dělám?

Dělám co můžu a ty takhle.

Ivana

Dyt' děláš akorát dluhy!
Všechno se tady rozpadá.

František

...dyt' já tě přece mám rád....

Ivana

Jo, ale jenom když se ti to hodí.

František

Tak už nežehli a pojď si sednout...

František jí bere žehličku z ruky. Ivana se mu vymaní.

Ivana

Zacláníš mi v obraze.

František vypne televizi.

Ivana vyškubne žehličku ze zásuvky a jde našťvaně do ložnice. Bouchne dveřmi.

Dětský pokoj

Anna s Adamem v posteli. Něco si právě říkali, ale bouchnutí dveřmi je přerušilo. Chvilí tiše naslouchají zvukům odvedle.

Adam

Táta zase zlobí.

Anna

Byl v putice.

Anna pokračuje.

Anna

... a to moře je strašně moc vody. Že ani nevidíš na druhý břeh.

A je slaná. A plavou v ní velryby a žraloci a chobotnice.

Adam

A když na mě pudou, tak já je všechny zabiju!

A poteče z nich strašně moc krve.

Anna

Fuj. Kdyby chtěli, tak sežerou oni tebe. Byl bys skvělá lahůdka.

Víš, jak jsou velký...

Adam

Jako panelák. Ne, jako stopadesát paneláků!

Anna /se směje/

Ty si pako!

Adam

Ty si pako!

Ložnice

František se snaží udobřit si Ivanu pokusem o sex. Chvilí už to vypadá nadějně, ale v nejlepším ho Ivana odstrčí a otočí se na druhou stranu.

František

Proč mi tohle děláš. Já jsem se musel zdrzet. Dostal jsem teď velkou zakázku.

Od náměstka. Ta všechno splatí, tak jsem to musel dojednat přece.

František hladí Ivanu po zádech, ta je uražená a mlčí. Líbá ji, ta to pasivně přijímá. Ale pak Františka zas odmrští. František se naštvane posadí na postel.

Ivana

Promiň, já...

prostě nemůžu

František

Ty furt nemůžeš. Můžeš mi říct, co se ti děje?

Ivana

Prostě mě už...

Já... jsem prostě ze všeho unavená. Ze všeho.
Z práce, z dětí, z tebe, z tvýho chlastu, kumpánů,
těch tvejch dluhů a věčnejch slibů...
...já už tě prostě nemůžu, copak to nevidíš!

Ivana se rozvzlyká do polštáře. Františka to vyvede z míry, ale snaží se ovládnout.

František

Zase děláš scény...

František

Dyt' já tě mám rád.

František ji hladí po zádech, líská se k ní.

František

Nebul...

Ivana ho odstrčí.

Ivana

Nesahej na mě! Je mi to odporný!

František se zvedne z postele

František

Tak si trhni, já na tyhle hysterický scény nejsem zvědavěj

Chodba, skříň

František odemyká horní skříňku, rukou cosi nahmátne a vytáhne. Skříňku zase zavře.
V ruce drží Penthouse, zamíří s ním do koupelny.

Koupelna

František otevře dveře, spatří ve vaně Annu, nohy vystrčené ven, hoví si, je začtená do knížky, na uších walkmana. Chvíli ani nezaregistrovala, že někdo otevřel dveře. Nakonec si ale všimne, že ve dveřích stojí František. Stáhne si sluchátka z uší a zajede do vody, aby se zahalila.

Anna

Co je?

František /příkře/

Jdi okamžitě spát.

Anna

Jo, jen co dočtu kapitolu...

František

Ne, řek jsem hned!

Anna se na něj překvapeně podívá. Očekává, že otec vypadne.

Ložnice.

Ivana se převaluje, nemůže usnout. Dívá se na budík.

Koupelna

František stále ve dveřích, diskutuje s Annou.

Anna

...a proč taky nejedu do Bulharska?

František

Protože... Ivana dostala v práci jenom dva poukazy.

Anna

To už jsi říkal, ale proč nedostala čtyři? Nebo proč nejedu já, když jsem starší než Adam, a ještě jsem u moře nebyla.

František Anně podává ručník.

František

Měj rozum, seš už přece velká holka.

Nepustili by tě, kvůli... mámě.

Anna

Ale proč? Dyt' ona je v Austrálii a ne v Bulharsku.

František

To je složitý, někdy ti to vysvětlím...

A jdi už spát.

František neví najednou co s ručníkem. Anna na něj upřeně kouká, čeká, až otec vypadne, aby mohla vylézt z vany.

František pochopí a zavře za sebou dveře od koupelny.

Obývací

František z horní police z podhrnku vytáhne klíček, otevře bar, vytáhne myslivce a naleje si. Zapálí si startku. Otevře okno. Dívá se ven, do tmy, kde svítí okna paneláků. Strčí Penthouse do baru, pod krabici, aby nebyl vidět. Přitom zavadí a vytáhne krabici s dopisy a fotkami. Vezme jich pár z vrchu a zběžně je prohlíží. Je na nich jeho bývalá žena, Annina matka. Anna jakoby jí z oka vypadla. Františka fotky zaujmou a prohlíží si další. Čte dopis od své bývalé ženy... Pečlivě ho složí, skládá vše zpátky do krabice, poslední fotku si dlouho, pozorně prohlíží.

Když se otočí, stojí za ním Ivana. Chce se ho dotknout, ale neudělá to. František o ní ví, ale neotočí se a zavře dvířka od baru.

Ivana

Pojď už spát. Já to tak nemyslela.

Letiště

Skupinky organizovaných zájezdů s kuframa. U jedné předseda ROH s papírem v ruce dává pokyny.

Předseda

Soudruzi, uděláme to takhle. Připravte si poukazy a pasy,
a já vás budu postupně odškrtávat, at' v tom není bordel.

Ivana lehce zmatkuje. František jí pomáhá najít doklady.

František

Tady to máš.

František se rozhlíží po letišti, pozoruje cvrkot.

Před očima se mu mihne starý obrázek: *Jeho žena se s ním loučí, objímá ho, pětiletou Annu tiskne k sobě...*

Ivana drží Adama za ruku, je v rozpacích co říkat, po včerejší hádce je mezi ní a Františkem odstup. František je na tom podobně.

František

Máte všechno?

-

Tak já že bych šel... musím ještě...

Ivana

Jo jo, běž, nezdržuj se..

František.

Promiň, jsem trochu mimo...

Předseda

Tak kdo je další na řadě?

Postupte si...

František objímá Adama na rozloučenou, Ivanu symbolicky políbí na tvář, Ivana se mechanicky posune do fronty.

František ale neodejde hned. Ivanu ještě chvíli sleduje – jak se jí Adam na něco ptá, ale Ivana je mimo sebe, František si všimne, že skrývá před Adamem slzy.

František se k Ivaně vrátí a otočí si ji k sobě.

František

Nebul. Až se vrátíš, bude všechno lepší, slibuju
Prostě, to je jenom krize, to je normální.

Ivana

Jo, já vím.

František

Dyt' já tě mám rád, vážně...
Já nevím, co bych si bez tebe počal.

Objímají se.

Ivana

Dobře. Budeme se snažit.

František se dívá za odlétajícím letadlem.

Sídlíštní byt

Anna ve svém pokoji, na rozházené posteli čte knížku.

Otec vezme z kredence džbánek a chystá se jít pro pivo.
Nakoukne do Anina pokoje.

František

Uděláš nám večeři?

Anna si ho přeměřuje, vidí, že otec drží za zády džbán.

Chodba

František se už obouvá, u nohou džbán. Anna na něj vyčítavě kouká.

František

Hned jsem zpátky.

Anna vezme džbán.

Anna

Já ti tam dojdu.

Otec

No, to seš... hodná...

Jako máma.../ironicky/

Obývací

Otec otevře bar a naleje si myslivce. Dívá se za Annou z okna, která právě vyšla se džbánem před dům. Z pozarohu se k ní přiblíží cikánskej kluk /Vincek/na kole, přes řídítko zavěšený magneták. Spíš jen tak lelkuje, než že by měl nějaký konkrétní cíl.

Připojí se k Anně. Něco jí říká. Anna ho ignoruje. Kluk ale stále otravuje, něco jí říká. Anna mu něco řekne a jde dál. Kluk se stáhne. Kouká se za Annou, nespustí ji z očí, ale už se neodvážá za ní vydat. Krouží kolem domu bezcílně na kole...

František otevře okno, opře se o parapet a hvízdne na kluka na kole.

Kluk se otočí na Františka v okně...

Otec

No co je?

Kluk?

Co by bylo...

Otec...

Vodjed' vocad'...

Kluk odjede pryč...

František si ještě lokne z lahve a zavře barovou skříňku. Klíček zasune jako obvykle na horní polici pod talířek.

Otevře lednici a vyndá vajíčka a párky. Rozklepne vejce na pánev, párky vloží do hrnce s vodou.

Později, kuchyň, u stolu.

Anna s Františkem večeří. František si nalívá pivo do sklenice. Na stole dva talíře s vejci a párky. Anna není nijak skladbou večeře nadšená...

Otec

Co ti chtěl?

Anna

Kdo jako?

František

No ten cigoš.

Anna

Jakej cigoš?

Otec

No ten před barákem. Co se tu furt vometá...vočumuje...

Anna.

Jo tenhle... To je Horvát z osmičky.

Otec

A co ti chtěl?

Anna

Já nevim...

Otec

Něco ti asi říkal ne?

Anna

Já už nevim co říkal... jo, jestli nevim kdy je volejbal.

Otec

A proč se tě ptá v půl sedmý večer před naším barákem nějaký Horvát na volejbal...
copak on chodí na volejbal?

Anna

Já nevím, třeba chce...chodit. Proč jako?

František

Ale nic, jez...

Dům Horvátů

Vincek spí ve své posteli, když na něj skočí dvouletý bráška. Vincek ho ještě se zalepenýma očima chňapne a začne ho lechtat. Prcek se směje a výská, až se počůrá.

Vincek

To máš za to!

Štítivě popadne Toníka do podpaží a jako špinavé kotě ho hodí matce pod smeták, ať si s ním poradí sama. Toník se rozeřve na celý dům. Horvátová v zástěře právě vytírá podlahu.

Horvátová

Co to je za kravál. Rámus jak u cikánů!

Vincek /se zašklebí/

Dy't jsme cikáni

Horvátová

Jdi se nasnídat!

Vincek projde kolem sester, které sedí u stolu a mažou chleby.

Obléká se z hromádky čistých, připravených věcí. Je mezi nimi i košile.

Vincek

Víš přece že košile nesnášim, kde je to nový tričko!

Horvátová

Nemel a vem si to. Triko je ve špíně.

Vincek /se na ni utrhne/

A cos mi ho nevyprala!

Vincek se přehrabuje v koši špinavého prádla a vyloví tričko s nápisem THE BEST.

Natáhne ho na sebe.

Hřebenem si načechrá havraní vlny, zastrčí hřeben do zadní kapsy plíšňáčových džinsů, popadne tašku přes rameno, a než se sestry a matka stačí vzpamatovat, zabouchne za sebou dveře.

Sestry si něco zašeptají a hihňají se.

Horvátová

Já ho zabim. S hladovým žaludkem a ani nezabučí.

Sestry Horvátovy /se hihňají/

Ach, ta láááska nebeská....!

Sídlíštní byt u Anny.

Anna u zrcadla. V džínách, zkouší si různá trička, zrcadlo visí vysoko na stěně, a tak si stoupá na židli, aby byla vidět celá její postava. S žádným tričkem ale není spokojená. Prohlíží se z boku. Nelíbí se jí, že v nich má velká prsa. Nakonec z otcovy skříně vytáhne tátovu velkou vytahanou mikinu, která jí plandá do půlky stehén. Vyroluje si rukávy.

Před panelákem Anny

Vincek stojí u plakátovacího sloupu. Podívá na hodinky a z tašky vytáhne pomačkanou cigaretu. Zapálí si. Dělá, že si čte stokrát přečtené, vybledlé a orvané letáky zvoucí do kina, na diskotéky a schůze.

Vždy když Vincek spatří, jak se někdo vychází ze vchodových dveří, schová se za sloup. Nikdo si ho nevšimne.

Z paneláku vyjde Anna se školní taškou přes rameno.

Vincek chvíli počká, až Anna zmizí za popelnicemi, nezkušeně tiple cigaretu o sloup a pak vyrazí za ní.

Anna pospíchá poloprázdnými ulicemi, jde pozdě.

Vincek ji pokradmu sleduje, jde za ní.

Náměstí

Hodiny ukazují 7: 46. Anna se otočí, spatří Vincka. Přejde na druhý chodník, dá se do běhu.

Před školou

Anna vchází do školní budovy a Vincek se za ní dívá.

Školní třída

Anna vstupuje do třídy. První hodina už začala.

Anna

Dobrý den

Učitelka Krátká

Proč jdeš pozdě?

Kluk v lavici

„Asi randila s cigošema!“

Třída se rozesměje.

Anna

To není pravda! Zaspala jsem.

Kluk

Se jí vo něm zdálo!

Třída propukne v smích.

Učitelka Krátká /na Annu/

Je to pravda?

Anna

Ne...

Učitelka Krátká

Tak jak to bylo?

Anna

zdálo se mi, že jsem uměla létat.

Kluk

A kams letěla? Do nebička nebo do peklíčka?

Děti se pošklebují.

Učitelka Krátká /smířlivě k Anně/

To je hezký, ale neptala jsme se, co se ti zdálo. Nalistuj si stranu 23.

Anna se zasní:

Obchod. „Jeden revolver prosím,“ řekne. Prodavač se pousměje, otevře šuplík a hodí na pult tři bambitky: „Máme na výběr z těchto modelů. Pro vás by ale byl asi vhodný

tento dívčí – ukáže na krásný malý revolver v růžovém provedení, v růžovém pouzdře s řemínkem, který se dá elegantně přehodit přes rameno jako kabelka. Anna má jasno: Ten černý. Prodavač: A budete si přát i náboje? Jistě, řekla Anna. Ukážete mi, jak se to nabíjí? Prodavač se ochotně usměje a otevře zásobník...

V tom do obchodu vstoupí učitelka a zacloní Anně výhled do zásobníku revolveru.

Učitelka

Anno, strana 23!

Anna listuje.

Anna se zasní

Před školou. Anna stojí před školou a když se otočí, spatří Vincka. Namíří revolver a Vincek začne utíkat pryč. Anna se směje.

Učitelka

Anno, čti!

Anna sebou trhne a začne číst.

Před školou

Anna se spolužačkami vycházejí před školu. Markéta se zadívá na druhou stranu ulice.

U stromu stojí Vincek.

Markéta

Čeká na tebe.

Anna se na něj otočí a ukáže mu paroháče.

Hana

Kašli na to, budem dělat, jakože nic.

Odpadne sám.

Trojlístek dívek s Annou uprostřed zamíří k sídlišti.

Markéta

Dem dneska ke garážím?

Hana

Dobrej nápad, aspoň tam za náma nepoleze.

Anna

Za tebou nelze. Za mnou leze.

Markéta

A neříkej, že se ti to ani trochu nelíbí.

Anna

Ty seš blbá...

Mezi starými opuštěnými garážemi mají holky svůj „holčičí“ úkryt. Protahují se úzkou uličkou ve křoví.

Vincek dojde za nimi a zastaví se u vstupu do uličky.

Skrýš

Dívky si sundávají na plácku ze všech stran obrostlém hustým křovím.

Hana

Byly tu nějaký prasata.

Plechovka s vajgly letí ven ze křoví a dopadne Vinckovi k nohám. Vincek do ní kopne a zamíří o pár metrů dál, ke garážím.

Skrýš

Dívky se uvelebí na kamenech.

Markéta vytáhne z tašky zápisník a obřadně otevře sešit.

Markéta

Mám něco nového.

Venku před skryší

Vincek leze na garáž. A usadí se na ploché střeše.

Ve skryši

Markéta /čte/:

Gabriela přiběhla ze školy celá nadšená. Odhodila svůj batoh do kouta a rychle se začala malovat a česat. Oči si namalovala stříbrnými stíny a rty si přetřela třpytivým leskem. Vypadala překrásně a moc dobře to věděla...

Hana hltá text, který Markéta předčítá, zato Anna se š'tourá znuděně klackem v zemi.

Před skryší

Vincek zatím vylezl na střechu garáže, kouří a dívá se do nebe. Doléhá k němu Markétin hlas.

Ve skryši

Markéta /čte procítěně/

...Dívala se na Tomáše svýma krásnýma smutnýma očima. Tomášovi skanula z oka slza. „Promiň, lásko,“ řekl.. Naposledy Gabrielu políbil a pak nadobro zavřel oči. V dlani svíral prstýnek, který už jí nestihl dát. Pohřbili je společně na hřbitově a na náhrobní kámen vytesali: Láska neumírá.“

Markéta zavře mlčky sešit.

Hana

To vole, to je smutný...

Markéta

A to je na tom to krásný.

Co, Aňo?

Anna

Já nevim. Mě to připadá divný.

Markéta

Ty jsi divná. Protože s to vůbec nepochopila.

Anna

Myslíš, že už vodprejsknul? Já už potřebuju jít.

Hana vylézá z křoví a rozhlíží se. Na střechu garáže, kde se přikrčí Vincek, ase ale nepodívá. Hana se vrací do skrýše.

Hana

Můžeš, vzduch je čistej.

Anna

Tak dík, čau zejtra.

U garáží.

Vincek sedí na garáži jako vytesaný z kamene. V ruce svírá kazet'ák. Když spatří Annu, svěsí nohy ze střechy garáže. Nervózně si rukou přejede vlasy.

Anna ho zmerčí a začne couvat.

Vincek /pološeptem/

Počkej!

Vincek se odlepí ze střechy a skočí na zem. Teď už stojí kousek od Anny. Vystrašená Anna jde pryč. Ale Vincek s ní drží krok.

Vincek

Počkej.

Já... pro tebe něco mám.

Tady vevnitř. /ukazuje na magnet'ák/

Složil jsem to sám. Já bych chtěl, aby sis to poslechla.

Anna se cítí trapně, nechce dát najevo strach, nejradši by utekla, ale neudělá to. Jen zrychlí krok, Vincek vedle ní, nedá jí pokoj.

Anna /úsečně/

No tak dělej, tak to pust'.

Vincek

Ale ne tady. Někde jinde.

Kde bysme byli sami.

Anna zrychluje a změní směr.

Anna

Ale já nechci!

Vincek

A proč ne. Počkej!

Vincek ji doběhne.

Vincek

Počkej, to mi nemůžeš přece udělat.

Nechod' pryč...

Vincek Annu vezme za loket a otočí ji k sobě. Anna se mu vyrve a zastaví se. Je rozrušená, má strach. Couvá.

Anna

Nech mě! Nech mě na pokoji! Nedolejzej!

Vincek je v šoku...

Vincek

Já, já ti přece nechci nic udělat...

Copak to nechápeš?

Anna se natáhne a vlepí mu facku.

Anna

Vodprejskni!

Vincek stojí jako opařený, rukou si přidržuje tvář. Je mu do breku.

Vincek

Proč seš tak zlá!

Anna utíká s brekem domů. Vincek kope do šutrů, magneták rozmlátí o garáž.

Vincek vyndává kazetu, ta je celá.

Hana s Markétou schované za garáží se mu pošklebují. Všechno viděly.

Škola

František jde chodbou budovy školy, míjí třídy s nápisy 6.C, 6.B, 6.A., když právě z ní se vyhrne hlouček rodičů. František se s některými zná od vidění, zdraví se navzájem lhostejně.

Jeden z rodičů

Deš brzo teda...

Třída.

Učitelka Krátká upravuje nástěnku: z nápisu BUDUJ VLAST POSÍLÍŠ MÍR skládá SRPŠ. František, celý nespůj se začne omlouvat za pozdní příchod, ale Krátká ho přeruší.

Krátká

K Anně nic zvláštního nemám.

Jedničkářka. A kázeňské přestupky taky nijak... výrazné.

František

Nijak výrazné? Takže nějaký jsou.

Krátká

Ne ne... jen je občas prostě trochu...duchem nepřítomná.
Ona je šikovná, bystrá, ale někdy jakoby žila
v nějakým jiným světě...

František si prohlíží sprost'árny vyryté do lavic a zdá se, že Krátkou moc nevnímá.

Krátká

...třeba jí strašně dlouho trvá, než se převlékne
do cvičebního úboru, nebo než si vyndá
učebnice a sešity na lavici...“
Jako kdyby vůbec nevnímala.

Krátká

Někdy jí musím říct
něco třikrát, aby si uvědomila, že vůbec sedí ve třídě.

František

A co s tím máme dělat?

Krátká

Ale přece jenom mě napadá... říká se... děti mají občas takové narážky,
že... se jí snad líbí... no...je to cikán. Ale jinak slušnej kluk...
Tak jestli tohle není příčina...

František

Vždyť je to ještě dítě..

Krátká

No, tak možná ne už tak docela.
My se o těchto věcech s
děťmi snažíme mluvit v přírodovědě nebo
v občanské nauce, ale až v sedmé třídě.

Snad vy byste mohli... Jako rodiče. Preventivně...

František znepokojeně pokyvuje.

František

Tak... to je všechno?

Krátká

Ještě mě napadlo...

Totíž, slyšela jsem, že prý děláte se dřevem, dřevěná bytová jádra...,
já bych potřebovala...

Sídlíště, byt,

kuchyň, přítmí

Anna odhrne závěs, dívá se ven do tmy. Na stole dva talíře s chleby. Jeden tiše ukusuje.

Ticho přeruší kukání kukaček. /které František přinesl z půdy z první části a opravil/

Zvuk kukačky přeřízne ticho, až to Anna nevydrží a zatáhne za závaží. Kukačka
zmlkne.

Anna odhrne závěs, dívá se ven do tmy. Nikde žádné světlo.

V zámku zarachotí klíč.

Chodba

František šátrá po vypínači. Ale nejde rozsvítit. Zjeví se tam Anna se svíčkou v ruce.

Anna

Vypli proud.

František /posilněn, rozjařen alkoholem/

Já přece vim. To jenom zkouším.

Anna kouká mlčky na otce, jak se nekoordinovaně snaží zout boty. Zvedne bundu ze země a pověsí ji na věšák.

František /prospěvuje si/
Sviť měsíčku sviť, ať mi šije nit'...
/začne se smát/

Anna mu pomáhá zout botu.

Anna
Já na tebe čekala.

František
Ty seš moje sluníčko.

Anna jde zpátky do kuchyně i se svíčkou v ruce.

František
Zhaslo.
Rozsviť se, sluníčko!

Kuchyň.

František s Annou u stolu osvíceného jen svíčkami. František se pustí do chleba.

František
S olejovkama a cibulí, no ty seš úžasná.

Anna
Za chvíli ho snad pustěj.

František
Koho.

Anna
Proud přece...?

František

Promiň, já...

Totíž já jsem úplně v pohodě. Já jsem ti zařizoval lod'...

Anna

Lod'? Jakou lod'?

František

Uvidíš. To bude překvapení. Teda když nebude žádná trojka.

Nezlobí tě paní učitelka, doufám..

Jsem byl na SRPŠ.

Anna

Jsi vtipnej.

František se na Annu zadívá a rozesměje se.

František

Ted' jsi to řekla úplně jako tvoje máma!

Ty seš celá ona

Anna

Kterou myslíš...

František

No ta australská, přece! Ta co se na nás vyto... vykašlala!

To jsme nalítli, co? Potvoře...

No co tak koukáš. Už seš velká, tak bys to mohla vědět.

-

Nechtěla tě, no. Ale já jí to zakázal. A vzal jsem si ji.

Já jsem tě zachránil.

Anna nevěří svým uším, je dotčená a uražená, do očí jí vrazí slzy. Otec si toho všimne.

František

Ale né, to já tak nemyslím, dyť víš, že to tak nemyslím. Ty jsi lepší než ona.

A ještě hezčí a já jsem na tebe strašně pyšnej.

Fakt. Strašně moc. Ale to ty víš. Řekni, že to víš.

No pocem ke mně. Já to tak nemyslím.

Přitahuje si Annu k sobě, utěšuje ji.

František

Já ti to asi neměl říkat. Ale už je to venku, no. Ale nevadí, máš mě.

Nikdo tě nikdy neměl tak rád jako já.

Anna

Babička mě měla taky ráda. A taky Ivana

František

Kdybys nebyla, tak jsem si tenkrát snad něco udělal.

A všechno, co dělám, dělám pro tebe.

Pro tvoje dobro. Víš to?

Anna

A pro mámu a Adámka?

František

Pro ty taky. Ale Ivana, ta zlobí. Ty ne, ty seš jiná...

-

Anna se vymaní z otcových dotyků.

František

Nikam nechot', když si povídáme

Otec vezme svíčku a jde k baru. Odemkne, vyndá lahev a naleje si panáka.

František

Dáš si se mnou. Já tě zasvětim. Už jsi velká holka.
Tak abys pak nebyla překvapená, kdyby tě někdo chtěl opít...
Rohlíkem /zasměje se vlastnímu vtipu/
Třeba nějakej... kluk, nebo tak.
Neotravuje tě snad žádněj...

Anna

Ale ne...

František

Aby ses uměla bránit, kdyby otravoval.

Abys věděla o co de.

Chápeš to?

Anna nechápe, kouká na otce spíš pobaveně, jako na blázna.

František nalívá panáka Anně. Anna zvědavě bere skleničku a přivoní si.

Anna

Fuj, to smrdí.

František

Já ti to nenutím. Když nechceš, tak nechceš...

Anna se usměje

Anna

Ne, počkej...

Anna drží panáka.

František

Dneska výjimečně. Výchovnej.

Abys už nebyla zvědavá. Protože zakázaný ovoce nejvíc co? Chutná.

Tak já ti to nezakazuju. Ale jenom dneska.

Anna

Fuj to je hnusný

František

Máš recht. Ale mně to chutná.

Anna

Tak mě taky. Jenom dneska.

Anna si zase cucne a zašklebí se.

Anna

A jak tě Ivana zlobí?

František

To ani nechtěj vědět. Někdy mě moc zlobí.
Postaví si hlavu a nic s ní nehne. A já se pak moc trápím.
A přitom ji mám tak rád. Ale že prej ne. Že prej málo.
Prostě mi to nevěří, no...

Anna

Já ti to věřím.

František

Ale tebe mám úplně nejradši. Ty seš jenom moje.

František

A proto mám o tebe strach, víš. Aby ti někdo nějak neublížil. Chápeš mě?

Anna vidličkou obkresluje vzorek na talíři. Občas to zaskřípe. Otec jí vezme vidličku z ruky.

František

A nemusíš se přede mnou stydět.

Anna si rozpačitě hraje s vlasy. Opře se loktem o stůl a podloží si rukou bradu. Dívá se kamsi do okna.

Anna

Já se přece nestydím...

František

Fakt ne?

A kdybysme se spolu třeba vysprchovali, styděla by ses?

Anna

Ne, ale já chci jít spát.

František

Nic na tom přece není... Jsou pláže, kde lidi chodí nahatý.

Mladý, starý, kluci, holky, ženský, chlapi...

A nic na tom není. Je to normální.

Co?

Otec ji vezme zlehka za bradu a donutí ji tak, aby se na něj Anna podívala.

František

Ty se mě bojíš?

Anna

Ne, proč...

Anna vchází se svíčkou do koupelny, za ní otec a zavře za sebou dveře.

Ráno, ložnice.

Je ráno, Anna se probudí v ložnici. Otec vedle ní ještě spí. Anna vyklouzne z postele. Maluje si oči matčinými šminkami. Prohlíží se v zrcadle.

Ráno, kuchyň, snídaně.

Otec si v kuchyni sedá ke stolu. Anna v dobré náladě maže chleby. František je ale zaražený. Pozoruje Annu.

Anna

Řeknu to Ivance hned jak se vrátí...

František

Myslíš co?

Anna

No přece to, že jsme se sprchovali a že jsme spolu spali v posteli, a že...

František je z Aniných slov a chování značně rozhozený.

František

Ty radši mamince nic neříkej. Bude lepší, když jí to povím sám.

Anna

Proč?

František

Mohla by si to třeba nějak špatně vysvětlit...

Anna

Ale říkal jsi přece, že je to normální...

František

To víš, že je to normální. Vlastně bysme jí to ani nemuseli říkat, když je to normální.

Ale bude lepší, když jí to povím sám.

Anna

A kdy?

František

Až se vrátí z Bulharska, samozřejmě. A až bude vhodná příležitost.

Všechno má svůj čas. Zatím je to ale jen mezi námi, slibuješ?

Anna

Jo, jasně...

Františkovi se očividně uleví.

Anna

Můžeme se pak koupat a spát všichni dohromady...

František se šokovaně podívá na dceru...

František

Počkej... jak to myslíš?

Anna

No normálně...

Dějství III.

Sídlíštní byt, Obývací

František na kolenou opravuje křeslo lepidlem. Opálená Ivana vybaluje kufry. Adam s Annou u stolu. Na stole šachovnice. Adam podává Anně mušličky a kamínky od moře. Anna je pokládá na šachovnici. Je puštěná televize. Panuje relativní pohoda. Anna po očku sleduje Ivanu a Františka.

Anna

Tati, tak pojd' už!

Šachovnice je připravená na hru.

Ivana z kufru vybalila sáček a podává ho Františkovi.

Ivana /na Františka/

A tohle je pro tebe

František si obléká šustřákovou soupravu. Předvádí radost.

Obejme Ivanu, dá jí pusku a pohladí ji po zadku.

Ivana se směje.

Anna ten výjev zkoumavě pozoruje.

František

A já pro tebe taky něco mám..

Ivana vytahuje z krabičky bižuterii – perleťový náhrdelník a oněměle si ho prohlíží.

Políbí Františka, tem jí pomáhá za krkem náhrdelník zapnout.

Anna ho probodává očima.

Ivana /k Anně/

A pro tebe...

Ale zavři oči!

Anna vytahuje z igelitky džíny a podprsenku. Je překvapená, ale nedokáže to dát najevo.

Ivana

Nelíbí se ti to?

Anna

Líbí...!

Ivana

No, tak si to zkus...

Anna chvíli zírání na věci, než se odhodlá svlékat se. Rozepíná si pomalu kalhoty, dívá se Františkovi do očí. Chce vidět jeho reakci. Ten ale odchází do kuchyně.

Ivana nic z toho, co se mezi nimi děje, nevnímá.

Anna se náhle beze slova otočí, vezme věci a odejde z obýváku do chodby. Zavře za sebou dveře.

Kuchyň

František se opírá o dřez, napije se vody.

Obývací

Ivana skládá věci.

Ivana /na Františka/

Není nějaká divná?

Jakoby ani neměla radost.

František krčí rameny.

František

Puberta, asi

Anna vstupuje do obývacího v džínech a podprsence.

Anna

Tak co, dobrý?

Ivana

No krásný...

Vid', pojď se podívat... /na Františka/

František nakukuje do obývacího a podívá se na Annu.

František

Asi jo, no.

Anna se dívá Františkovi do očí, František pohledem neuhne.

František

Ale já módě moc nerozumím.

Anna to vnímá jako zradu, otočí se, a naštvane na sebe navlékne tričko.

Sen

Anna má sen: Běží po schodech na půdu v babiččině domě, jsou nekonečně dlouhé, a když doběhne až na horu, stojí tam skříň. Na dně leží tlustá knížka. Když ji otevře, je prázdná. Otočí se na tátu, a ten se hlasitě, cynicky chechtá.

Anna se probudí ve své posteli. Slyší hlasy z obýváku.

Noc, kuchyň.

U stolu sedí Najman s Františkem a nasávají. Je puštěná televize, jsou tam záběry z demonstrací 17. listopadu. Ivana záplatuje ponožky.

Najman

Dyť já celou tu dobu pomáhám, a oni takhle.

František

Jo..

Najman

...chceš vylepšit kádrověj profil, nech si předělat jádro. Nebo linku!

Nebo aspoň polici.

Dyť my sme pomáhali! Františku.

Ale ty seš na tom líp, páč ty nejsi nic, tys jenom soudruh dělník.

Ivana

A proč je teda soudruh dělník furt zadluženej.

Do kuchyně přichází rozespálá Anna.

Anna

Mami, co se stalo?

Ivana

Nic, proč nespíš?

Najman

Protože dluhy jsou normální, děti. Jinak to nefunguje.

Peníze se musej točit.

Ale to pochopíte.

Teda jestli Oni pudou do hajzlu.

Až ty rekonstrukce zlegalizujeme.

Budem bytový architekti.

Jaderní bytoví architekti. /zasměje se vlastnímu vtipu/

Já to vošéfuju, ty to zrealizuješ. Rozjedem to ve velkym.

Nastane totiž kapitalismus.

Anna /nikdo ji neposlouchá/

Ale kapitalismus není dobrej.

Ivana

Jdi spát. Pak ti to vysvětlím.

Školka

Anna vyzvedává Adama ze školky. Rodiče mají v klopách trikolóry, učitelka sundává z nástěnky dětské obrázky Auror a lampionových průvodů.

Adámek

Hele, co jsem nakreslil. Mámu, tátu, tebe a to jsem já...

Adam ukazuje na barevné postavičky.

Anna

To jsi krásně namaloval. A co je tohle?

Anna ukáže na klubko čar mezi ní a ostatními.

Adam

To je naše strašidlo.

Anna

My máme strašidlo jo...

Ukaž, zavážu ti boty.

Adam

Ne, já sám!

Sídlíště, předsín

Anna s Adamem se vrátili ze školky. V předsíni cizí boty. Anna se ještě zouvá, Adam se vřítí do kuchyně, u dveří se zarazí.

Hlas Ivany

Tak to je náš Adam...

Kuchyň

V kuchyni sedí Františkova starší sestra Marta a strýc Karel. Na zemi si hrají malá dvojčata s Adamovými autíčky. Adam se jim bez rozpaků přimíchá do hry.

Adam

To jsou moje autíčka!

Anna se přišourá do kuchyně.

Anna

Dobrý den...

Marta

No ta vyrostla!

A jakýpak dobrý den..., copak my jsme si někdy vykaly?

František

To koukáš, co!!? Kdo je tady...

Jindřich

Si nás už ani nepamatuje...

Marta

"No já bych ji málem nepoznala, jak vyrostla!
Co my, my už rostem do země! No už je z tebe slečna!
Jo, jo... kdyby se tak toho dožila babička..."

Anna v rozpacích, jak na ni všichni zírají a škrobeně se usmívají.

Kuchyň, večere.

Návštěva už odešla.

Anna

Jak to, že se zase s tetou bavíte?

Adam vykulí oči a přestane se šťourat v krupicové kaši, která začala stékat ze lžice na ubrus.

František

A co bysme se nebavili... lidi na sebe přece nemůžou bejt našťvaný věčně, ne...
Měli by na sebe bejt hodný...

Ivana

...Adame, podívej, co děláš! /matlá kaši po ubruse/

František

...A odpouštět si...

Anna

A proč zrovna teď?

František

Já nevím, proč zrovna teď... prostě zrovna teď.

Přišla vhodná doba asi...

Ivana

To je jako by ses s Adámkem přestala bavit a několik let s ním nepromluvila.

To je přece hrozný.

Anna

Jenomže já bych ho nepřipravila o barák a o peníze.

Já nejsem lakomá, jako ona.

František je zaskočený, nechce Anně nic vysvětlovat.

František

No, tak to už o tetě neříkej.

Ono je všechno vždycky trochu jinak, než jak to vypadá.

Anna /ironicky, s výčitkou/

No, to jsem si všimla.

František zkoumá Annu pohledem, jak to myslí.

Jiný den, obývací

Anna u barové skříňky otevře krabičku s Ivaniným perleťový náhrdelník. Zkouší si ho u zrcadla, jak jí jde k pleti. Prázdnou krabičku uloží na místo. Ze šuplíku vytáhne nůžky

Předsín

Anna si prohlíží v zrcadle náhrdelník na svém krku. Na ruce má z perliček vyrobený náramek. Přehodí si přes rameno školní tašku a zavře za sebou dveře.

Před domem

Anna vychází z domu, zpoza sloupu se vynoří Vincek.

Anna ho ignoruje.

Vincek se ale nevzdává

Vincek

Ještě jsi našťvaná?

Anna ho ignoruje a jde dál

Vincek s ní drží krok

Vincek

Nebud' našťvaná

Vincek jí chce dát kazetu

Vincek

Na... pustíš si to?

abys věděla...

Strčí jí kazetu do tašky

Vincek /radostně/

Tak díky, že si to poslechneš.

Čau!

Vincek zrychlí krok a vesele mizí z dohledu.

Anna zůstane stát s vnucenou kazetou v ruce

Anna

Jsi trapnej!

Anna vyndává kazetu z ruky, chce ji vyhodit, ale nakonec si to rozmyslí.

O pár dní později, obývací.

Ivana se rozčiluje nad zničeným perleťovým náhrdelníkem, mává náramkem, který si Anna z náhrdelníku udělala.

Ivana

Jak sis něco takovýho vůbec mohla dovolit!!?

Anna

Já to neudělala, to Adam je rozstříhal...!

Ivana

Proč lžeš? Myslíš, že jsem úplně blbá!?

To mi snad chceš i namluvit, že je navlíknul na tu nit on?

Anna

A o co jde, když jsi to stejně nenosila!

Ivana

Jak o co jde! O to, že je to moje! A my jsme tady rodiče
a ty nás musíš respektovat!

Anna

Ale stejně jsi to nenosila, tak ti to snad může bejt jedno, ne?!

Ivana se bezradně otočí na Františka, hledá u něj podporu. František se do toho nechtěl míchat, ale teď mu nic jiného nezbyvá.

František

Tak se omluv, a bude klid.

Anna

Za co?!

František

Omluv se mámě za ten náhrdelník a na všechno zapomeneme.

Anna

Zapomeneme...? Jako tamto? Jestli pak už jsi to mámě řek...

Neřek co?

Ivana

Co mi měl říct?!

Ivana se nechápavě dívá na Františka. Ten Annu probodává očima.

František

Ale nic, já ti to pak vysvětlím.

/na Annu/ A ty jdi do svýho pokoje.

Anna stojí jak přimražená, čeká, co otec řekne.

František

No co jsem řek? Do svýho pokoje!

Anna se uraženě otočí a třískne dveřmi.

Anna

Jsi lhář!

Ivana

Co se stalo...?! Já nic nechápu...?!

Ivana nechápe, František je zmatený, rychle hledá odpověď, tápe, čeho by se chytil, pak jeho zrak padne na fotku psa Ajdy, kterou vytáhl Adam z Anniny skříňky, a teď zůstala zapadlá pod gaučem...

František

Ale nic, prostě jsem jí ve slabý chvíli... slíbil, že...

...že jí koupím psa a že to s tebou nejdřív proberu.

Ale mě je jasný, že to není dobrej nápad.

Já ho do bytu sám nechci a tak jsme ti to ani neřek a ona...

Ivana

Psa? Já myslela že to ž ji dávno přešlo!

A to kvůli tomu tak vyvádí?

František

Prostě puberta, no... ženská...

Ivana

Já s ní o tom promluvím.

Ivana se chystá ke dveřím, ale František ji zarazí, v obavě, že Anna Ivaně prozradí, co se mezi ní a Františkem stalo.

František

Ne ne, teď ne prosimtě, nech ji teď bejt,

už žádný scény dneska.

Annin pokoj

Anna háže věci do igelitky, jak jí padnou do ruky.

Obývánk /pokračování/

František Ivanu stáhne k sobě a vezme ji do náruče. Ivana se začne smát.

Čechrá mu vlasy

Ivana

Ty seš úplně jinej, jak jsem se vrátila

Předsíň

Anna na sebe v rychlosti natáhne bundu a boty a bouchne za sebou dveřmi.

Obývací

Ivana s Františkem slyší bouchnutí dveří a podívají se na sebe.

František se vyklání z okna do tmy.

František

Vrať se!

Ulice, noc, padá sníh s deštěm.

Anna je na útěku.

U babiččina domu

Anna je unavená a promrzlá, přes celé město došla až do vedlejší vesnice. Prochází se před babiččíným domem a prohlíží si ho, nebyla tu šest let. V oknech je zhasnuto. Vyskakuje a snaží se nahlédnout nad plot. Zkusmo otevře přeplněnou dopisní schránku, ze které vypadnou staré noviny.

Sáhne pod cihlu a nahmatá dva klíče.

Odemyká branku.

Strčí do ní, otevře se před ní temná zahrada. Zavře za sebou.

Odemyká dveře od domu. Tma a opuštěnost na ni působí děsivě, ale vstoupí dovnitř.

Nahmatá světlo a rozsvítí.

Spatří útulně zařízenou chodbu.

Prochází do obývacího, je tam nový nábytek, koberce, jen knihovna a stůl jsou po babičce. Na stěnách vizí neznámé obrazy. Na sekretáři jsou fotky nových obyvatel. Fotky mladé rodiny ze svatby. Na jedné, jako svatebního hosta, poznává Najmana.

V obývacího si v policích pročítá hřbety knih. Samé komunistické spisy nebo klasika. Až ji do očí praští velká tlustá kniha. Moderní lékařství. Vysune ji z knihovny a se zájmem ji prolistuje. Už ale není tak zajímavá, jako dřív. Odloží knihu stranou.

Anna leží oblečená v obývacího na gauči, přikrytá dekami, klepe se zimou. Je zhasnuto.

Pohled z ptačí perspektivy

František Anně sahá na čelo, stojí nad ní i Ivana...

František

Celá hoří! Já ji vezmu.

Anna je rozpálená, malátná a třese se zimou. František ji nakládá do auta. Ivana zatím zamyká dveře a vrátka.

Anna /k Františkovi/

Proč jsi to Ivaně neřek?

Otec /šeptá/

Ona by se zbytečně trápila, víš,
musíme na to zapomenout, ano?

Jsi přece velká holka...

Eva se vrací do auta. Sahá Anně na čelo.

Eva

Nevemem ji rovnou na pohotovost?

A taky zavoláme policii, že ji máme.

Sen Anny

Anna má na hlavě věneček a vchází do babiččina pokoje. Dlouhý stůl a uprostřed kytice růží. Na stole urna. Vypadá jako přesýpací hodiny.

Všichni čekají na babičku.

Anna se po urně natahuje.

"Ne abys to otvírala!" varuje ji táta.

"Co tam je?"

Otec ji probodává pohledem.

"To je přece naše tajemství, jenom naše," šeptá jí a hrozí prstem.

Nalije Anně víno.

"Ještě není zralá," řekne otci Libuše.

"Ale ano, vždyť už je to velká holka," pousměje se rozpačitě otec.

Babička konečně přijde. Sedne si do proutěného křesla a začne plést nedopletenou šálu. Houpe se v křesle. Nikdo si jí nevšímá a ona si nevšímá ostatních.

Babi, musím ti něco říct, zatahá ji Anna za rukáv.

Nikdo si Anny nevšímá a tak se Anna odhodlá. Vezme urnu, která vypadá jako přesýpací hodiny, víko povolí a v tu ránu se místností prožene bílá smršť. Lidi stojí jako přimražení, neschopni slova, neschopni pohybu.

Rámus je ohlušující.

Prolne se do zvuku letadla.

Letadlo dosedá na ranvej. Kolem tající sníh.

Před školou, před vánocemi, padá sníh s deštěm

U školy stojí cizí žena, kterou známe z fotek. Stojí vedle sebe jako dva cizí lidé, žena opálená, František vedle ní působí ošuntěle. Dívají se směrem k dětem, které dovádějí na zamrzlém plácku, školní tašky naházené na jednu hromadu. Mezi nimi i Anna. Žena z ní nespustí oči, je pohnutá, zadržuje slzy.

František

Možná by bylo pro všechny lepší,

Kdyby sis ji vzala k sobě

Eva

A ona to chce? Vždyť mě neviděla 6 let.

František

Já myslím, že bude chtít.

V letadle, jaro

Anna sedí s mámou - Evou v letadle.

Anna se dívá z okýnka. V ruce drží kazetu od Vincka. Zasune ji do walkmana, nasadí si sluchátka a stiskne Play.

Z ptačí perspektivy pohled na město, až se ozve Vinckův hlas a kytara.

Zpívá „Let it be“ od Beatles.

Letadlo se zvedne nad mraky. Už vidíme jen mraky.

Ve zvuku:

Eva

Co to posloucháš, ukaž?

Anna

Vincka Horváta.

Docela dobře to složil, vid'?

KONEC

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

URBANOVÁ, E., et.al. *Český hraný film V. 1971-1980*. Národní filmový archiv, Praha, 2007. ISBN 978-80-7004-131-4

URBANOVÁ, E., et.al. *Český hraný film VI. 1981-1993*. Národní filmový archiv, Praha, 2010. ISBN 978-80-7004-141-3

TIBITANZLOVÁ, I., et.al. *Filmová ročenka 1994*. Národní filmový archiv, Praha, 1995. ISBN 80-7004-080-7

TIBITANZLOVÁ, I., et.al. *Filmová ročenka 1995*. Národní filmový archiv, Praha, 1996. ISBN 80-7004-084-X

ČULÍK, J., *Jací jsme*. 1. Vyd. Brno: Host s.r.o; 2007. ISBN 978-80-7294-254

CAJTHAML, M., *Panorama Česko / Slovenského filmu*. Panorama, 1985. ISBN 401 - 22-827

DRDA A., et. al., *Mýty o socialistických časech. Člověk v tísní*, Praha, 2010, ISBN 978-80-86961-98-9.

ČERNÁ, J., et.al. *Českoslovenští režiséri sedmdesátých let*. Československý filmový ústav, Praha 1983. MK ČSR 59-082-80

PTÁČKOVÁ, B., et al. *Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002*. Národní filmový archiv, Praha, 2004. ISBN 80-7004-116-1

TICHÝ, V., *Panorama Česko-Slovenského filmu*. Panorama Praha, 1985. ISBN 401 – 22 – 872

HAMES, P., *Československá nová vlna*. KMa, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7309-580-2

Periodika:

FILM A DOBA, IX, č. 1 (leden 1963)

Internet:

www.csfd.cz

ZÁKLADNÍ FILMOGRAFIE (citovaných filmů v teoretické části)

Jak vytrhnout velrybě stoličku r. Marie Poledňáková. Československo, 1977, 80 min

Jako zajíci r. Karel Smyczek. Československo, 1981, 79 min
Útěk s Cézarem r. Jiří Hanibal. Československo, 1989, 82 min
Kdopak by se vlka bál r. Marie Procházková. Česko, 2008, 90 min
Dívka s mušlí r. Jiří Svoboda. Československo, 1980, 87 min
Requiem pro panenku r. Filip Renč. Československo, 1992, 94 min
Smradi r. Zdeněk Tyc. Česko, 2002, 93 min
Údolí krásných žab r. Jiří Hanibal. Československo, 1973, 85 min
Let', ptáku, let'! r. Jiří Hanibal. Československo, 1978, 79 min
Tři od moře r. Jaromír Borek. Bulharsko / Československo, 1979, 68 min
Pějme píseň dohola r. Ondřej Trojan. Československo, 1990, 103 min

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka: Přehled filmů s dětským hrdinou 1971 - 2011

Graf: Poměr množství filmů s dětským hrdinou natočených v letech 1971 - 2011

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha: Přehled filmů s dětským hrdinou 1971-2011.....I.

Graf: Poměr množství filmů s dětským hrdinou.....XI.

PŘEHLED FILMŮ S DĚTSKÝM HRDINOU

1971 - 2011

Název	Rok výroby	žánr, poznámka	Věk hrdiny	režie
1971				
Babička	1971	Životopisný, dobový/ B. Němcová		Antonín Moskalyk
Dobrodružství na Labi	1971	Dětský, dobrodružný, kopr. ČSSR, NSR	5,10	Thomas Kuschel
Hodina modrých slonů	1971	Dětský, vánoční	5	Radim Cvrček, Zdeněk Rozkopal
Karlovarští poníci	1971	Dětský	10	Jiří Hanibal
Metráček	1971	Pro mládež, psychologický	13	Josef Pinkava
Panter čeká v 17.30	1971	Dětský, psychologický, teen.	14+	Josef Pinkava
Hledá se pan Tau	1972	Dětský, moderní pohádka, volná série	8	Jindřich Polák
My tři a pes z Pětipes	1972	Dětský, komedie	10	Ota Koval
Dívka na koštěti	1971	Rodinný, komedie, moderní pohádka	12	Václav Vorlíček
1972				
My ztracený holky	1972	Pro mládež / prostředí chmelové brigády	14+	A. Kachlík
O Sněhurce	1972	Dětský. / vesnické děti zkoušejí divadelní představení o Sněhurce.	12	Věra Plívová – Šimková
Pan Tau a cesta kolem světa + 3 další pokračování	1972	Dětský, moderní pohádka	6	Jindřich Polák
6 medvědů s Cibulkou	1972	Dětský, rodinný, komedie	10	Oldřich Lipský
Třicet panen a Pythagoras	1972	Pro mládež, hudební / prostředí gymnázia	15+	Pavel Hobl
Srdce na laně	1972	Dětský, rodinný, psychologický / o výchově a sblížení se s adoptovaným chlapcem.	10	Otakar Krivánek
Vlak do stanice nebe	1972	Drama, válečný /2.SV/, dětský, rodinný / Dívka jede za dědou do bezpečí Beskydských hor.	10	Karel Kachyňa
1973				
Družina černého pera	1973	Dětský, rodinný, dobový /1.SV/	13	Ota Koval
Pověst o stříbrné jedli	1973	Rodinný, drama, psychologický, poetický/ příroda	13	František Vlácil
Přijela k nám pout'	1973	Dětský, muzikál	10-13	Věra Plívová – Šimková
Údolí krásných žab	1973	Pro mládež / prostředí pionýrského tábora, první lásky	15	Jiří Hanibal
1974				
Adam a Otko	1974	Dětský / dle knihy Václava Říhy	6,10	
Na startu je Delfín	1974	Pro mládež, sportovní	15	Jaromír Borek
Poštovský panáček	1974	Dětský, krimi, moralita / o třech klucích kteří mají dilema jestli si mají nechat ztracenou brašnu poraněného poštovního doručovatele a nebo svůj nález poctivě odevzdat..	13	Josef Pinkava

Robinsonka	1974	Pro mládež, psychologický	14	Karel Kachyňa
Sirius	1974	Válečný	12	František Vlášil
Velké trápení	1974	Pro mládež, psychologický/ prostředí dětského domova	14	Jiří Hanibal
Pozdní léto	1974	Psychologický, drama / o adopci dítěte z dětského domova	8	A. Moskalyk
1975				
Anna, sestra Jany	1975	Pro mládež, dívčí, komedie, ideologie/ spartakiádní prostředí / dvě sestry –dvojčata chtějí na spartakiádu do Prahy	15	Jiří Hanibal
Borisek, malý seržant	1975	Válečný/sirotka se ujmou vojáci	10	Lev Golub
Odysseus a hvězdy	1975	Dětský, SV, sci-fi	10	Ludvík Ráža
Pomerančový kluk	1975	Pro mládež, ideologický/ mladý delikvent se napraví díky pomoci svých spolupracovníků - dělníků	16+	Václav Matějka
1976				
Konečně si rozumíme	1976	Pro mládež, komedie/ o klukovi, který má problém s výškou	14	Jaroslav Papoušek
Páni kluci	1976	Dětský, komedie	12	Věra Plívová - Šimková
Smrt mouchy	1976	Pro mládež, psychologický	15+	Karel Kachyňa
Terezu bych kvůli žádné holce nevyměnil	1976	Dětský, rodinný, komedie	12	Josef Pinkava
Na samotě u lesa	1976	Rodinný, komedie	10	Jiří Menzel
1977				
Ať žijí duchové	1977	Dětský, hudební	6- 13	Oldřich Lipský
Jak se točí Rozmarýny	1977	Dětský	8- 12	Věra Plívová - Šimková
Jakub	1977	Psychologický/ kluk z dětského domova se vrací k otci	10	Ota Koval, Jaroslava Vošmíková
Proč nevěřit na zázraky	1977	Válečný /2.SV/		Máša
Jak vytrhnout velrybě stoličku	1977	Rodinný, komedie	9	Marie Poledňáková
1978				
Čekání na déšť	1978	Dětský, psychologický	12	Karel Kachyňa
Let', ptáku, let'!	1978	Pro mládež, dětský, výchovný, ze školního a pion. prostředí, děti najdou vztah ke starému přísnému učiteli	14	Jiří Hanibal
Nechci nic slyšet	1978	Psychologický /dítě se vyrovnává se ztrátou obou rodičů	10	Ota Koval
Nekonečná - nevystupovat	1978	Dětský, komedie, hudební / prostředí pionýrského tábora		Radim Cvrček
Pod jezevčí skálou	1978	Dětský, rodinný	9	Václav Gajer
Od zítřka nečarují	1978	Dětský, moderní pohádka	8	Jindřich Polák
Kočí princ	1978	Dětský / moderní pohádka, dětská fantazie	5,9	Ota Koval
Jak dostat tatínka do polepšovny	1978	Rodinný, komedie	8	Marie Poledňáková

1979				
Brontosaurus	1979	Dětský, rodinný / ekologie, děti příkladem, dospělým.	12	Věra Plívová - Šimková
Housata	1979	Pro mládež, dívčí/ prostředí internátu	15+	Karel Smyczek
Chlapi přece nepláčou	1979	Dětský, rodinný/ o adoptovaném klukovi	8	Josef Pinkava
Indiáni z Větrova	1979	Dětský, komedie/ děti z dětského domova – Indiáni versus místní vesnické děti		Julius Matula
Julek	1979	Životopisný. O Juliu Fučíkovi	12	Ota Koval
Křehké vztahy	1979	Psychologický, o drsném muži a jeho boji o dceru své přítelkyně s jejím skutečným otcem		Juraj Hertz
Na pytlácké stezce	1979	Dětský, rodinný, dobrodružný	9	Václav Gajer
Neohlížej se, jde za námi kůň	1979	Dětský, komedie / kluci vyhrají koně, ale žijí ve městě...	11	Jiří Hanibal
Tři od moře	1979	Dětský, dobrodružný / pionýrský tábor	14	Jar. Borek
Zlatí úhoři	1979	Drama, poetický, válečný /2SV/	11	Karel Kachyňa
1980				
Prázdniny pro psa	1980	Dětský, komedie, kluk se psem z města versus děti z vesnice	12	Jar. Vošmiková
Sonáta pro zrzku	1980	Pro mládež, psychologický/ hudba versus fotbal	15	Vít Olmer
Útěky domů	1980	Drama, psychologický		Jaromil Jireš
Dívka s mušlí	1980	Drama, psychologický / děti v rodině alkoholičky, dětský domov	13	Jiří Svoboda
Cukrová bouda	1980	Drama, válečný, 2SV, balada		Karel Kachyňa
Jen si tak trochu písknout	1980	Dětský, rodinný, psychologický /výchova dětí	13	
Krakonoš a lyžníci	1980	Dětský, rodinný, dobrový, komedie	13	Věra Plívová - Šimková
Muž přes palubu	1980	Dětský, sportovní / prostředí jachet, fair play	10	Jaromír Borek
Za trnkovým keřem	1980*	Rodinný, dobrodružný	10	Václav Gajer
1981				
Jako zajíci	1981	Dětský, rodinný. O dvou rozdílně vchovaných klucích, kteří se spřátelí. Prostředí rekreační oblasti, v němž se snaží rodiny najít romantiku a oprostít se od maloměšťáctví.	13	Karel Smyczek
Kaňka do pohádky	1981	Dětský, moderní pohádka.	8	Ota Koval
Mezi námi kluky	1981	Pro mládež, hudební, komedie/ prostředí internátu chlapeckého odborného učiliště.	15+	Radim Cvrček
Skleněný dům	1981	Drama, psychologický / prostředí dětského domova /o dívce, která se citově upne na svou vychovatelku	13	Vít Olmer
Neříkej mi majore!	1981	Dětský, detektivka	15	Jiří Hanibal
Kopretiny pro zámeckou paní	1981	Pro mládež, komedie/ první lásky	15	Josef Pinkava
Velké přání	1981	Drama / prostředí školy, mladý učitel versus děti a nepřející okolí	11	Vojtěch Trapl
Zakázaný výlet	1981	Drama, dobrový /30. léta/ dle skutečné události - střelba do dělnických dětí v Radotíně.	13	Štěpán Skalský

Počítání i oveček	1981*	Drama, psychologický/ těžce nemocné dívce, kt. nemá rodiče	9	Karel Kachyňa
Monstrum z Galaxie Arkana	1981*	Dětský, sci-fi, komedie		Dušan Vukotič
1982				
Divoký koník Ryn	1982	Dětský, období války / děti zachraňují koně, který musí pryč z vesnice	10	Václav Gajer
Lukáš	1982	Psychologický, rodinné drama/ dítě v rodině alkoholika	12	Otakar Kosek
Malý velký hokejista	1982	Dětský, rodinný, sportovní / o problémech malých hokejistů a odvrácené straně náročného sportu.	13	Josef Pinkava
Mrkáček Čiko	1982	Dětský, rodinný, dobrodružný/ o neurotickém chlapci, který se po návratu z Jižní Ameriky do ČSSR snaží začlenit mezi ostatní děti.	10	Věra Plívová – Šimková, Drahomíra Králová
Neúplné zatmění	1982	Psychologický / dospívající dívka se vyrovnává se ztrátou zraku	14	Jaromil Jireš
Poslední propadne pecku	1982	Rodinný, historický, dobrodružný, s pohádkovými rysy	12	Ludvík Ráža
Kouzelné dobrodružství	1982	Drama, historický /před 1. SV/, poetický / přátelství dvou gymnazistů, které se po letech vytrácí. Adaptace díla francouze Alaina Fourniera	16+	Antonín Kachlík
1983				
Lucie, postrach ulice	1983	Dětský, komedie	6	Jindřich Polák
...a zase ta Lucie!	1983	Dětský, komedie	6	Jindřich Polák
Bota jménem Melichar	1983	Dětský, komedie/ ze školního prostředí	6 - 14	Zdeněk Troška
Dva kluci v palbě	1983	Rodinný, drama, válečný	9	Václav Gajer
Levé křídlo	1983	Dětský, drama, válečný/ děti ukrývají francouzského chlapce, který utekl z transportu. Stane se jejich fotbalovou posilou.	14	Jiří Hanibal
Modré z nebe	1983	Dětský, moderní pohádka	10	Ota Koval
Pasáček z doliny	1983	Balada, drama, poetický, dobový /1947/, o chlapci na okraji zájmu.	10	František Vlášil
Stav ztroskotání	1983	Pro mládež / vodácké prostředí	13	Vít Olmer
Sněženky a machři	1983	Pro mládež, komedie / z prostředí lyžařského výcviku	15+	Karel Smyczek
Třetí skoba pro Kocoura	1983	Dětský, detektivka / děti pátrají po zločinci.	12	Radim Cvrček
Petra a Pavla	1983	Dětský / dívky se ztratí při hledání psa	13	Josef Platz
Pánská jízda	1983	Rodinný, komedie / vztah otce a syna	13	Karel Smyczek
1984				
Kukačka v temném lese	1984	Drama, válečný / Příběh očima dívky přijaté na převýchovu do rodiny nacistického důstojníka.	13	Antonín Moskalyk
Rumburak	1984	Dětský / moderní pohádka	10	Václav Vorlíček
Už se nebojím	1984	Psychologický / učitel se snaží pomoci chlapci, který se obtížně vyrovnává s otcovou tragickou smrtí.	9	Ota Kosek
Tajemství staré pudy	1984	Dětský, sci-fi, kopr. ČSSR - Jugoslávie	11	Vladimír Tradej

Všichni mají talent	1984	Dětský, rodinný / prostředí valašského folklorního souboru. Vidina zahraničního vystoupení změní jejich vztah dětí k lidovým písničkám a tancům a naruší dosud pevná přátelství.	9-13	Zdeněk Flídr
Výbuch bude v pět	1984	Dětský, rodinný, komedie / chlapec ze svérázné rodiny miluje fyzikální pokusy.	10	Josef Pinkava
Zámek Nekonečno	1984	Psychologický, pro mládež. Nadaný, inteligentní student z lepší rodiny se ocitne v nápravném ústavu, protože se vzbouřil autoritě otce, snaží se vyrovnat s tvrdým prostředím pastřáku.	15+	Antonín Kopřiva
1985				
Pětka s hvězdičkou	1985	Dětský, komedie / ze školního prostředí.	13	Miroslav Balajka
Pohlad' kočce uši	1985	Dětský, hudební. / o přátelství i žárlivosti v dívčím pěveckém sboru.	14	Josef Pinkava
Čekání na stříbrné zvonky	1985	Melodrama, dobový /2.SV/		Ludvík Ráža
Fontána pre Zuzanu	1985	Pro mládež, muzikál / problémy mládeže, první lásky	15+	Dušan Rapoš
Duhová kulička	1985	Rodinný /kluk na prázdninách u dědy, učí se od dědy - generační	12	Karel Kachyňa
1986				
Bloudění orientačního běžce	1986	Pro mládež / kluk, který má trable se svou vysokou postavou a fyzickou slabostí překonává sám sebe.	14	Julius Matula
Cena medu	1986	Drama / pětiletý chlapec bojuje v nemocnici o život poté, co byl pobodán včelím rojem.	5	Jaromír Borek
Cizím vstup povolen	1986	Dětský, komedie, dobrodružný dítě se ztratilo rodičům na výletě v Moskvě a dostalo se do zákulisí cirkusu.	9	Josef Pinkava
Do zubů a do srdíčka	1986	Pro mládež, komedie	14	Vladimír Drha
Hledám dům holubí	1986	Dětský / příběh dětí z vesnice.	7-12	Věra Plívová - Šimková
Hry pro mírně pokročilé	1986	Pro mládež, rodinný, psychologický / o dívce, které úraz ruky znemožnil studovat hru na klavír.	14	Ota Koval
Chobotnice z II. patra	1986	Dětský, fantastický / děti vlastní kouzelné chobotnice. Koprodukce ČSSR – NSR.	8-10	Jindřich Polák
Veselé vánoce přejí chobotnice	1986	Dětský, komedie, moderní pohádka	12	Jindřich Polák
Jsi falešný hráč	1986	Dětský / o dvou přátelích z venkova, které rozdělila nevraživost a závist.	14	Zdeněk Zelenka
Kam doskáče ranní ptáče	1986	Dětský, sci-fi / Kluk z ukradené hmoty náhodou stvoří své dva dvojníky, kteří mu pomáhají v nesnázích a učí ho bojovat proti zlu.	12	Drahomíra Králová
Outsider	1986	Dětský, drama /Chlapce kvůli kriminálnímu činu otce nevezmou	14	Zdeněk Sirový

		na vysněnou školu – chovatelství koní.		
Víčí Bouda	1986	Psychologický, horor /studenti odříznuti od civilizace v horách se ocitnou v situaci, kdy musí rozhodnout, zda obětují život jednoho, aby samy přežili.	15+	Věra Chytilová
Vyhrávat potichu	1986	Dětský, komedie , sportovní/ o klukovské vášni k fotbalu a otci, který vybudoval fotbalový tým.	11	Drahomíra Králová
1987				
Discopříběh	1987	Pro mládež, komedie, hudební	16	Jaroslav Soukup
Moře začíná za vsí	1987	Dětský / vesnická parta kluků se chystá na výpravu k moři. O zradě a přátelství.	10	Zdeněk Flídr
Náhodou je prima!	1987	Dětský, dobový /1951/. Začátky násilné kolektivizace na vesnici jsou nahlíženy očima dětí.	13	Radovan Urban
Páni Edisoni	1987	Dětský, komedie / dobrodružství malých objevitelů z období vzniku prvních počítačů.	14	Vít Olmer
Správná trefa	1987	Dětský, pro mládež / nadprůměrně nadaný chlapec se stává outsiderem pro své sportovní i školní úspěchy a hledá si cestu k ostatním.	13	Rudolf Růžička
Strašidla z vikýře	1987	Dětský, moderní pohádka	8	Radim Cvrček
1988				
Čekání na Patrika	1988	Pro mládež, komedie , dívčí /z prostředí dívčího internátu	15+	Petr Tuček
Hurá za ním	1988	Dětský, detektivka / děti pátrají po rysovi ukradeného ze ZOO.		Radim Cvrček
Nefňukej, veverko!	1988	Dětský, rodinný /holčička chce sestřičku, ale do rodiny přibudou dvojčata, na které žálí a zlobí.	5	Věra Plíková - Šimková
Veverka a kouzelná mušle	1988	Dětský, rodinný / pokr. f. Nefňukej Veverko! Dítě se vyrovnává se smrtí dědečka.	5	Věra Plíková - Šimková
Pan Tau	1988	Dětský, komedie, kopr. ČSSR-NSR	7-12	Jindřich Polák
Uf - oni jsou tady	1988	Dětský, komedie /chlapec se domnívá, že našel stopy po ufonech.	10	Ota Koval
Poklad rytíře Miloty	1989	Dětský, dobrodružný/ Historie, detektivní zápletka a dětská fantazie sourozenců v prostředí hradu.	7-10	Eugen Sokolovský ml.
1989				
Můj přítel d'Artaňan	1989	Dětský /prázdninový příběh chlapce – herce, který se ve fantazii identifikuje s d'Artaňanem.	13	Radovan Urban
Tobogan	1989	Dětský, detektivka / sídlištní děti pátrají po zloději.	7-10	Otakar Kosek
Království za kytaru	1989	Pro mládež, rodinný / rockový nadšenec touží po kytáře, na kterou nemá prostředky. Normalizační moralita.	16	Drahomíra Králová
Bizon	1989	Rodinný, sci-fi / dítě pomocí své fantazie vypořádává s alkoholismem otce	11	Moris Issa
Blázni a děvčátka	1989	Rodinný, dobový /50.leta/ psychologický	13	Karel Kachyňa

		O přátelství dospívajícího kluka s podivínem.		
Cesta na jihu západ	1989	Dobrodružný, rodinný, western, na motivy povídek Jacka Londona	14	Zdeněk Sirový
1990				
Freonový duch	1990	Dětský, moderní pohádka/ s ekologickým podtextem, o dětech s alergií.	9	Zdeněk Zelenka
Motýlí čas	1990	Dětský, moderní pohádka/ve třídě neoblíbený chlapec dostane motýlí kuklu, ze které se vylíhne víla.	13	Břetislav Pojar
Parta za milion	1990	Dětský, s kriminální zápletkou	12	Rudolf Růžička
Útěk s Cézarem	1990	Dětský, rodinný. Chlapec si hledá cestu k nevlastní matce, po té, co jeho vlastní matka emigrovala.	7	Jiří Hanibal
Vracenky	1990	Drama. Dobový /poč. 50. let. /Černá komedie/ Období budování socialismu a bezpráví očima desetiletého chlapce. Sřet dětsky naivní víry v Boha s vírou v Lenina.	4,10	Jan Schmidt
Čarodějky z předměstí	1990	Dětský, rodinný, komedie	6	Drahomíra Králová
Pějme píseň dohola	1990	Komedie – mládež, dospělí, první citové zážitky, satirický pohled na prostředí pionýrského tábora.	15+	Ondřej Trojan
Silnější než já	1990	Drama, kriminálka, /prostř. Internátu, dle skutečné události – spartakiádní vrah.	16+	Petr Šícha
1991				
Requiem pro panenku	1991	Drama, psychologický / prostředí ústavu pro ment. Postižené / dle skut. události	14	Filip Renč
Obecná škola	1991	Komedie, poválečné období. Dětský hrdina dochází k poznání, kdo je skutečný hrdina – zda svérázný, vychloubačný učitel, nebo jeho nenápadný, puntičkářský otec.	10	Jan Svěrák
Panena s porcelánovou hlavičkou	1991	Dětský / tajuplný příběh o dívce z 19. století.	10	Ota Koval
1992				
Městem chodí mikuláš	1992*	Drama, psychologický	11	Karel Kachyňa
1993				
Záhada hlavolamu*	1993	Dětský, rodinný/ Dobrodružství party kluků známé z Foglarových Rychlých šípů.	12	Petr Kotek
Kačenka a strašidla	1993	Dětský, komedie	8	Jindřich Polák
Kačenka a zase ta strašidla	1993	Dětský, komedie	8	Jindřich Polák
Císařovy nové šaty		Drama, pohádka		Juraj Hertz
1994				
Potkal jsem ho v ZOO	1994*	Dětský / o přátelství dvou malých chlapců, z nichž jeden je nevidomý.	8	Drahomíra Reňáková - Králová
Co Hedvika neřekla	1994*	Psychologický / o dívce z dětského domova.	12	Jiří Svoboda
1995				
Artuš, Merlin a	1995*	Rodinná komedie		Věra Plívová -

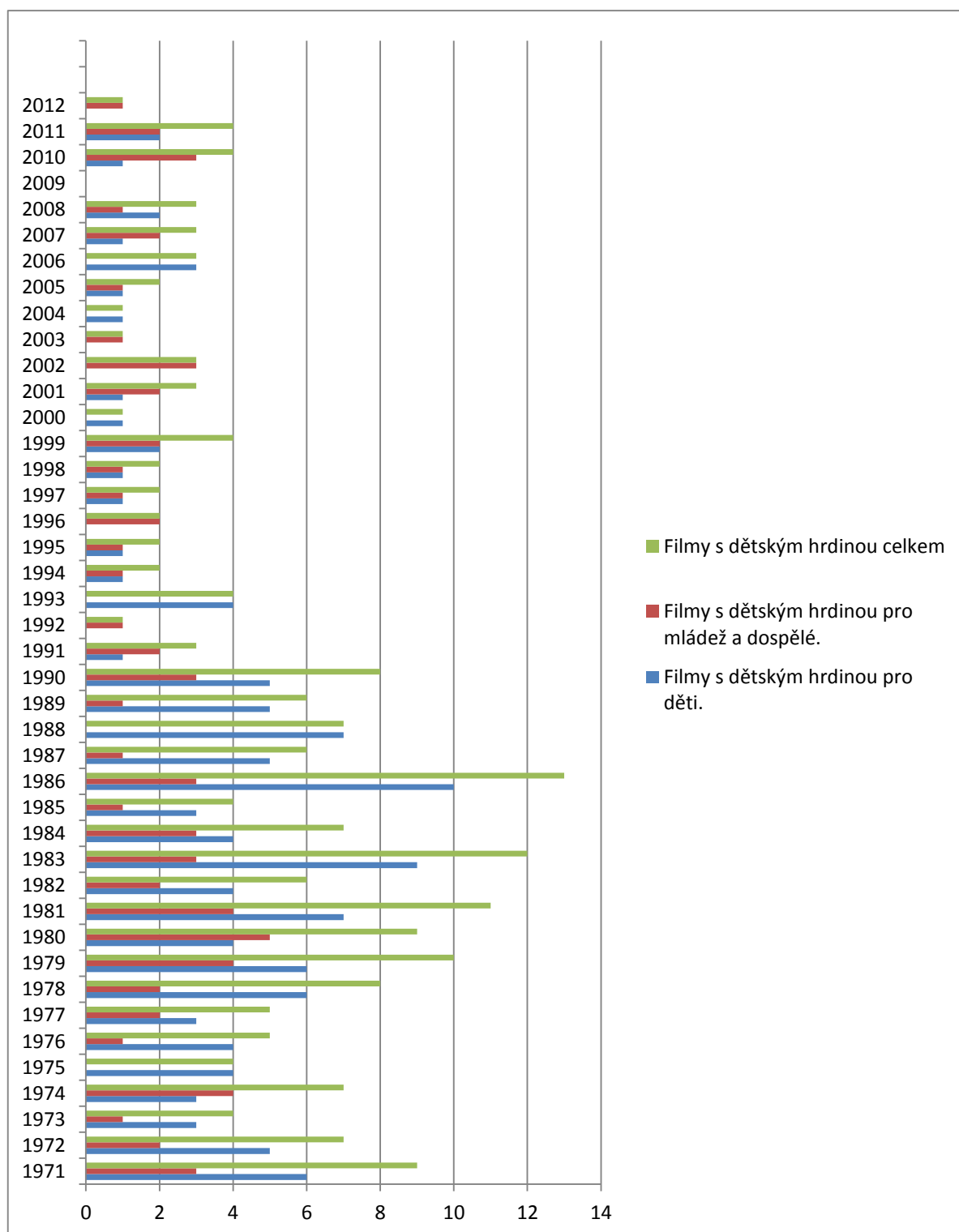
Prchlíci				Šimková, Drahomíra Reňáková - Králová
Indiánské léto	1995*	Drama / Příběh dospívajících dívek.	14	Saša Gedeon
1996				
Kolja	1996*	Drama, komedie, období 80.let	6	Jan Svěrák
Marian	1996*	Drama, psychologický, sociální /Romský dospívající chlapec z dětského domova touží po citově blízké osobě. Téma rasové diskriminace.	14	Petr Václav
1997				
Do nebička	1997*	Dětský, rodinný /o dívce, kterou přitahují záhady.	12	Kryštof Hanzlík
Mandragora	1997*	Drama, psychologický, sociální / téma chlapecké prostituce a drog, snaha otce napravit vztah se svým synem.	15+	Wiktor Grodecki
1998				
Šmankote, babičko čaruj!	1998*	Dětský. Moderní pohádka.		Zdeněk Havlíček
Co chytneš v žitě	1998*	Komedie, drama/ Tři povídky, Stoh vypráví o partě kluků, kteří po setkání se záhadnou tulačkou poznají erotickou přitažlivost.	15+	Roman Vávra
1999				
Ať žijí rytíři!	1999*	Dětský ./Rodinná komedie z prostředí hradu.		Karel Janák
Všichni moji blízcí	1999*	Drama, dobový / 2.SV/ /Kopr. ČR, Polsko, Slovensko/ O osudu židovské rodiny	8	Matěj Mináč
Kuře melancholik	1999*	Melodrama, dobový / poč. 20. let. /Malý, přehlížený polosírotek hledá citovou vazbu u kuřete.	5	Jaroslav Brabec
Pelíšky	1999*	Komedie, rodinné drama	13-16	Jan Hřebejk
2000				
Hurá na medvěda	2000*	Dětský, Rodinná komedie /Koprodukce ČR-NDR./ Dívka zachraňuje cirkusového medvěda určeného na odstřel.	10	Dana Vávrová
2001				
Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko	2001*	Dětský, fantazy	8	Václav Vorlíček
Kruh	2001*	Rodinný, drama / dívka se po úraze, který ji upoutá na vozík musí vzdát kariéry gymnastky.	14	Věra Plívová - Šimková, Drahomíra Reňáková - Králová
Rebelové	2001	Mládež, muzikál	18+	Filip Renč
2002				
Archa pro Vojtu	2002*	Psychologický, rodinný. O rodině a chlapci s downových		Monika Elšíšková

		syndromem.		
Byla láska	2002*	Drama, válečný /Malý chlapec prožívá dětství v době okupace.	5	Juraj Deák
Smradi	2002*	Drama, psychologický, sociální. Adopce romských kluků .	10	Zdeněk Tyc
Udělení milosti se zamítá	2002*	Drama. Dobové. /Kluk z výchovných ústavů na šikmé ploše odsouzen k trestu smrti. Období dětství a dospělosti.		Jiří Svoboda
2003				
Velká voda	2003*	Drama, dobový / po . 2. SV/. Válkou a ideologií rozvrácená země očima sirotka umístěného do ústavu, který je spíše pracovním lágrem. Kopr. ČR, Makodeonie, Slovensko.		Ivo Trajkov
2004				
Snowboardáci	2004*	Teenager. komedie	14+	Karel Janák
2005				
Panic je nanic*	2005	Teenager komedie	16+	Ivo Macharáček
2006				
Jak se krotí krokodýli	2006*	Dětský, rodinná komedie	8	Marie Poledňáková
Maharal – tajemství talismanu	2006*	Dětský, rodinný, dobrodružný, fantazy. Tři pražské děti pátrají v tajemných místech staré Prahy po Golemovi, kamenu mudrců a dalších záhadných artefaktech.	9-12	Pavel Jandourek
Raftáci*	2006*	Teenager./ prázdninová komedie, z vodáckého prostředí	16+	Karel Janák
2007				
... a bude hůř	2007*	Drama, dobový – 60. léta. Střet alternativní mládeže s totalitním režimem.	16+	Petr Nikolajev
Poslední vlak	2007*	Drama, válečný. Kopr. ČR, Německo Skupina Židů bojuje o život při transportu do Osvětimi.	8	Joseph Vilsmaier, Dana Vávrová
Gymp	2007	Pro mládež, komedie, drama. /snaha žít vlastní svobodný život prostřednictvím sprejerského životního stylu.	15+	Tomáš Vorel st.
2008				
Kdopak by se vlka bál	2008	Rodinný, s prvky hororu. Rodinná krize očima pětileté dívky.	5	Maria Procházková
Tři dni na Měsíci	2008	Dětský, dobový – 50. léta, sci-fi. Školáci letí na výlet na měsíc raketou zapůjčenou Tomášem Baťou.		Michal Matulík
Tajemství dešťového pokladu /TV film/	2008*	Dětský, dobrodružný/ příběh o objevu vzácného archeologického nálezů v jeskyních Moravského krasu a dalších chráněných místech.		Kryštof Hanzlík
2009				
Nepolepšitelný	2009	Drama., dobový /konec 60.let/Vztah týrané dívky k lékaři, který jí pomůže, ačkoli chtěl	13+	Jiří Svoboda

		emigrovat.		
2010				
Občanský průkaz	2010*	Rodinný, drama, komedie, dobový / 70. Léta/. O dospívajících, kteří se dostávají do konfliktu s rodičovskou autoritou i totalitním režimem.	15	Ondřej Trojan
Osmdesát dopisů	2010*	Drama., dobový – 1987. Osobní příběh režiséra. Chlapec se snaží vycestovat z ČSSR za svým otcem, který emigroval do Velké Británie.	14	Václav Kadrnka
Bastardi	2010*	Drama /z prostředí školy a prohnitého školského systému, v němž je autorita učitele dávno přežitkem.	14	Petr Šícha
Rodinka	2010*	Rodinný, komedie Příhody rodiny tří generací		Dušan Klein
2011				
Nevinnost	2011*	Drama. Dospívající dívka prožívá erotický vztah s lékařem.	13	Jan Hřebejk
Modrý tygr	2011	Dětský, rodinný. Dvě děti a vyfantazírovaný modrý tygr zachraňují botanickou zahradu, ve které žijí.	12	Petr Oukropec
Cigán	2011*	Drama /z prostředí romské komunity, hlavní postavou chlapec, který se dostává do konfliktu se zákony vlastní komunity.	14	Martin Šulík
V peřině	2011*	Dětský, Muzikálová moderní pohádka.		F.A. Brabec
2012				
Příliš mladá noc	2012*	Drama. Kopr. ČR, Slovensko. Dva 12-ti letí kluci se ocitnou náhodně na oslavě dospělých a poprvé se setkávají se sexualitou a vztahy, před nimiž jsou dle našich společenských zvyklostí obvykle chráněni.	12	Olmo Omerzu

*Údaj z Česko - Slovenské databáze

GRAF Poměr množství vyrobených filmů s dětským hrdinou v letech 1971 - 2011

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petra Verzichová

Obor: AVKT

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Dětský hrdina v Českém filmu od 70.let po současnost-teoretická část
„Tabu“ (scénář hraného filmu) – praktická část

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh:¹⁷ 113

Celkový počet stran příloh:¹⁸ 11

Počet titulů české literatury a pramenů: 21

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Kepka

¹⁷ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (počet stran odborné literatury nepočítáme!)

¹⁸ zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh